

آموزشی ابتداری

دانشگاه فرهنگستان
ماده‌های آموزشی و تربیتی
پژوهش و تحقیقات آموزشی

رشد

ISSN : 1606-9102

ماهنامه‌ی آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای آموزگاران، دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان آموزشی
www.roshdmag.ir - دوررمی بیست‌ودووم - اسفند ماه ۱۳۹۷ - شماره‌ی پیاپی ۱۷۹ - ۴۸ صفحه - ۱۵۰۰۰ ریال

نگاه می‌کنم،
پس هستم

۴

معلم
قهرمان بچه‌هاست

۱۴

پوشه‌ی کار
زحمت یا رحمت!

محمد بهمن بیگی (۱۳۸۹ - ۱۲۹۹)

محمد بهمن بیگی پدر آموزش عشایر

پدر آموزش عشایر، در سال ۱۲۹۹ در ایل قشقایی، در خانواده‌ی محمودخان کلاتر، تیره‌ی بهمن‌بیگلو، از طایفه‌ی عملیه‌ی قشقایی، به هنگام کوچ دیده به جهان گشود.

دیدگاه

«یک نیاز نیرومند درونی نمی‌گذاشت که آرام بگیرم... اندیشه‌ی تعلیم و تربیت اطفال ایل آسوده‌ام نمی‌گذاشت. اعتقاد بزرگ‌تر من بر تعمیم سواد و دانش بود. سواد را بیش از هر عامل دیگر مایه‌ی نجات می‌پنداشتم، اما اعتقاد عمومی زمامداران فرهنگی و غیر فرهنگی بر این بود که ایل تا زمانی که گرفتار حرکت است و اقامتگاه مشخصی ندارد، نمی‌تواند به دانش و سواد دست یابد. اسکان ایل را، که امری پیچیده و طولانی بود، آسان، و آموزش را که مسئله‌ای آسان بود، دشوار می‌پنداشتند.»

در اثر کوشش‌های بهمن بیگی، در سال ۱۳۴۵، جمعیت دانش‌آموزان عشایری (مکتب بهمن‌بیگی) بالغ بر ۱۸۰۰۰ نفر شد و در سال ۱۳۴۶ به بیش از ۲۴۰۰۰ نفر رسید و جمع آموزشگاه‌ها به ۵۵۰ واحد رسید. او مؤسس اولین دبیرستان شبانه‌روزی عشایری در شیراز در سال ۱۳۴۶ با ۴۰ دانش‌آموز از ایلات و طوایف بود. همچنین، او کتابخانه‌های سیار و واحدهای سینمای سیار را، با همکاری سازمان بین‌المللی یونیسف و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، راه‌اندازی کرد.

دوران بازنشستگی محمد بهمن بیگی بیشتر به ثبت تجربه‌ها و خاطره‌ها و نظریه‌های او در زندگی و کار با عشایر و آموزش و پرورش گذشته است و حاصل آن چند کتاب در قالب داستان‌هایی گیرا و خواندنی است؛ از جمله:

۱. عرف و عادت در عشایر فارس. انتشارات بنگاه آذر. ۱۳۲۴. چاپ دوم. انتشارات نوید شیراز. ۱۳۸۱.
۲. بخارای من ایل من. انتشارات آگاه. ۱۳۶۸.
۳. اگر قره‌قاج نبود. انتشارات باغ آدینه. ۱۳۷۷.
۴. به اجاق قسم.
۵. طلای شهامت. انتشارات نوید شیراز. ۱۳۸۷.

افتخارات

دانش‌آموخته‌ی مدرسه‌ی علمیه و دارالفنون تهران؛
دارای مدرک کارشناسی حقوق (۱۳۲۱ش)؛
بنیان‌گذار دانش‌سرای تربیت معلم عشایری؛
برپاکننده‌ی نخستین مدرسه‌ی سیار عشایری در سایه‌ی چادر مهمانی سنتی، (۱۳۳۰)؛
به تصویب رساننده‌ی برنامه‌ی سوادآموزی عشایر از طریق وزارت فرهنگ وقت در ۱۳۳۱؛
به تصویب رساننده‌ی تعلیمات عشایر در هشتصدونودوششمین جلسه‌ی شورای عالی فرهنگ در پنج ماده، در سال ۱۳۳۴؛
برنده‌ی نشان ویژه‌ی پیکار با بی‌سوادی و جایزه‌ی «کرویس کایا»؛
بهترین آموزگار جهان در سال ۱۳۵۴ شمسی به انتخاب سازمان جهانی یونسکو؛

آموزشی ابتداری

رشد

ماهنامه‌ی آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای آموزگاران، دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان آموزشی
دوره‌ی بیست‌ودوم - اسفندماه ۱۳۹۷ - شماره‌ی پدربری ۱۷۹ - ۴۸ صفحه - ۱۵۰۰۰ ریال

www.roshdmag.ir

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی

یادداشت سردبیر - نگاه می‌کنم، پس هستم ۲/

تقویم ماه - اسفند ماه/ ۳

گفت‌وگو - معلمان موفق - معلم قهرمان بچه‌هاست/ الهام فراستی/ ۴

خلاصیت آموزشی - انشای مشارکتی/ زهره اولیائی/ ۷

برنامه‌ی درسی - ریاضی/ اندازه‌گیری (بخش نخست)/ سپیده چمن‌آرا/ ۸

پوشه‌ی کار/ پوشه‌ی کار، زحمت یا رحمت! طیبه حمزه‌بیگی، زهرا سادات یاسینی/ ۱۴

مطالعات اجتماعی/ توصیه‌های اجتماعی نوروزی/ زهرا یوسفی/ ۲۲

هنر/ سلام بر پرورش هنری کودکان/ فریبا شاپوریان/ ۳۰

مطالعات اجتماعی/ ۲۴ نکته در آموزش درس مطالعات اجتماعی/ زهرا سادات یاسینی/ ۳۴

قرآن/ چرا دانش‌آموزان غلط می‌خوانند؟/ رضا نباتی/ ۴۴

مهارت‌های زندگی - مهارت کنترل خشم/ فهیمه احمدی/ ۱۲

فوت و فن کلاس‌داری - معلم مشتاق/ الهام فراستی/ ۱۸

تجربه‌ی مادرانه - فرق من با تو! / کبری محمودی / ۲۰

تجربه‌های ناب - ساختن برای آموختن / احسان افتادگان / ۳۲

تجربه - رشد خواندن با مجلات رشد / سعید ملانتاج، عطالله نجیبی، حمزه آبار / ۳۶

یاد - با هنر زیستن / فریبا شاپوریان / ۴۰

رنگرز سواد/ جعفر ربانی/ ۴۲

همراهان - ۴۷

آلبوم عکس - ما هیچ، ما نگاه/ ۴۸

مدیر مسئول: محمد ناصری
سردبیر: علیرضا متولی
شورای برنامه‌ریزی:
دکتر فاطمه رضانی، زینت اروچی،
محبت‌الله همتی
مدیر داخلی: الهام فراستی
ویراستار: کبری محمودی
طراح گرافیک: ایمان اوجیان
نشانی دفتر مجله:
تهران، ایرانشهر شمالی، پلاک ۲۶۶
تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۳۹۱۷۸-۰۲۱
۰۲۱-۸۸۸۳۱۱۶۱-۰۲۱ (داخلی ۴۲۹)
نمبر: ۰۲۱-۸۸۳۰۱۴۷۸-۰۲۱
وبگاه اختصاصی: www.eb.roshdmag.ir
وبگاه: www.roshdmag.ir
پیام‌نگار: ebtedayi@roshdmag.ir
چاپ و توزیع: شرکت افست
صندوق پستی امور مشترکین:
۱۵۸۷۵/۳۳۳۱
تلفن امور مشترکین:
۰۲۱-۸۸۸۶۷۳۰۸
شمارگان: ۲۲۰۰۰

عکاس: مهسا معقولی

قابل توجه نویسندگان و مترجمان:

- مقاله‌هایی که برای درج در مجله می‌فرستید، باید با اهداف و رویکردهای آموزشی - تربیتی و فرهنگی این مجله مرتبط باشند و نباید قبلاً در جای دیگری چاپ شده باشند. ● مقاله‌های ترجمه شده باید با متن اصلی هم‌خوانی داشته باشند و متن اصلی نیز همراه آن‌ها باشد. چنانچه مقاله را خلاصه می‌کنید، این موضوع را قید بفرمایید. ● مقاله یک خط در میان، بر یک روی کاغذ و با خط خوانا نوشته یا تایپ شود. مقاله‌ها می‌توانند با نرم‌افزار word و روی CD یا از طریق پیام‌نگار مجله ارسال شوند. ● نشر مقاله باید روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی دقت لازم مبذول شود. ● محل قراردادن جدول‌ها، شکل‌ها و عکس‌ها در متن مشخص شود. ● مقاله باید دارای چکیده باشد و در آن هدف‌ها و پیام‌نویسار در چند سطر تنظیم شود. ● کلمات حاوی مفاهیم نمایی (کلیدواژه‌ها) از متن استخراج و روی صفحه‌ای جداگانه نوشته شوند. ● مقاله باید دارای تیتیر اصلی، تیتیرهای فرعی در متن و سوتیتیر باشد. ● معرفی‌نامه‌ی کوتاهی از نویسنده یا مترجم، عناوین و آثار وی پیوست شود.
- لازم به ذکر است مجله در رد، قبول، ویرایش و تلخیص مقاله‌های رسیده مختار است. ● مقالات دریافتی بازگردانده نمی‌شود. ● آرای مندرج در مقاله ضرورتاً مبین رأی و نظر مسئولان مجله نیست.
- علاوه بر این نکات، ضروری است به نکات مهم‌تری که در صفحه‌ی ۴۶ درج شده، توجه فرمایید.

نگاه می‌کنم، پس هستم

یکی از توانایی‌های لازم معلم خوب، نگاه‌شناسی است. هر معلمی، هر روزه به تعداد دانش‌آموزانی که در کلاس خود دارد، با نگاه‌هایی روبه‌روست که درک و شناخت آن‌ها ابزار خوبی برای بالا بردن کیفیت کلاسش است. کلاس پیش از آنکه محیطی آموزشی باشد، یک چهاردیواری انسانی است. وقتی دانش‌آموز کلاس درسش را ترک می‌کند، اولین حسی که باید با خودش بیرون ببرد، کرامت نفس است. کودک انسانی کوچک نیست، او به تمامی انسان است؛ انسانی که احساس و آرزو دارد. بخش مهمی از احساس‌های درونی و آرزوهای نهفته‌ی کودک به صورت نامرئی در نگاه او هویداست. هنر معلم دیدن و شنیدن پرتوهای نگاه کودک است که با هزار امید در کلاس او حضور یافته است. با این حال، نگاه کودکان یکسان نیست. هر نگاهی زبانی دارد. در واقع باید گفت هر نگاه هزاران حرف نهفته دارد. نگاهی هست که می‌گوید به من نگاه کن! و نگاهی دیگر می‌گوید با نگاه من کاری نداشته باش. ترجمه‌ی نگاه دیگر این است که بیا چیزی نشانت بدهم یا بیا حرفی دارم که فقط به تو می‌توانم بگویم. شاید نگاهی هم باشد که بگوید برو نمی‌خواهم ببینمت. نگاهی می‌گوید غمگینم و نگاه دیگر می‌گوید چه قدر شادم. نگاهی می‌گوید این غم دارد مرا از پا می‌اندازد. نگاهی هم هست که فریاد می‌زند به فریادم برس.

اگر ما به عنوان معلم نتوانیم این حرف‌ها را از چشم‌ها بخوانیم، زندگی در کلاسمان ماشینی و خشک و بی‌روح می‌شود.

در واقع، دانش‌آموزان ما با نگاه خودشان ابزار وجود می‌کنند. آن‌ها به زبان بی‌زبانی فریاد می‌زنند: «نگاه می‌کنم، پس هستم.»

حتی دانش‌آموزی که نگاهش را از ما می‌دزدد، حرفی نهفته برای گفتن دارد. پس لازم است که معلم نگاه‌شناس هم باشد. نکته‌ی دیگر این‌که به همان نسبتی که ما حرف‌های نگاه دانش‌آموزانمان را ترجمه می‌کنیم، آن‌ها نیز این تبحر را دارند که از نگاه ما معنا یا معنایی دریافت کنند. پس معلم موظف است با نگاه تربیت شده‌ای سر کلاس برود. معلم نباید در پس نگاه‌های خودش مشکلات شخصی‌اش را پنهان کند. از همه مهم‌تر، هرگونه نگاه تبعیض‌آمیز قومی و طبقاتی را باید از پشت نگاهمان پاک کنیم. آن‌ها با نگاهشان به تماشای ما می‌نشینند. پس بگذاریم به جای خوبی نگاه کنند. نگاه ما باید به آن‌ها آرامش و اطمینان بدهد. نگاه ما باید تکیه‌گاه محکمی برای اعتماد باشد.

وقتی دانش‌آموزی به معلم اعتماد کند، بخش مهمی از تدریس انجام شده است. بخش مهم تدریس شوق آموختن است. اعتماد به معلم شوق آموختن را افزایش می‌دهد. این تجربه‌ی بیشتر معلمان پیشکسوت و حتی نومعلم‌ان‌دیشمند ماست.

درباره‌ی نگاه در شماره‌ی آتی باز هم مطلبی خواهیم نوشت.

اسفندماه

مناسبت‌های آیینی

۷ اسفند، ۲۰ جمادی الثانی

ولادت حضرت فاطمه‌ی زهرا (س) و روز زن

۱۷ اسفند، ۱ رجب

ولادت امام محمد باقر (ع)
امام محمد باقر (علیه‌السلام)، امام پنجم شیعیان است. ایشان در چهار سالگی در حادثه‌ی کربلا حضور داشتند. مهم‌ترین فعالیت ایشان گسترش دانش بود.

۱۹ اسفند، ۳ رجب

شهادت امام علی‌التقی الهادی (ع)
امام علی بن محمد (علیه‌السلام) معروف به هادی و نقی، دهمین امام شیعیان، در سوم رجب در سامرا به شهادت رسیدند.

۲۶ اسفند، ۱۰ رجب

ولادت امام محمد تقی (ع)
ایشان در دهم رجب سال ۱۹۵ قمری در مدینه‌ی منوره زاده شدند. پدر بزرگوارشان حضرت امام رضا (ع) است.

۲۹ اسفند، ۱۳ رجب

ولادت امیرالمؤمنین، حضرت علی (ع)
سالروز ولادت حضرت علی (ع)، امام اول شیعیان، در ایران، روز پدر نام‌گذاری شده است.

مناسبت‌های ملی و بین‌المللی

۲ اسفند

روز جهانی زبان مادری
هدف از این نام‌گذاری کمک به حفظ تنوع زبانی و فرهنگی جهان است.

۱۴ اسفند

روز احسان و نیکوکاری
در این روز مردم ایران به یاری هم‌وطنان تنگدست خود می‌شتابند.

۱۵ اسفند

روز درختکاری
روزهای ۱۵ تا ۲۲ اسفند ماه به عنوان «هفته‌ی منابع طبیعی» نام‌گذاری شده است. نخستین روز این هفته، یعنی ۱۵ اسفند، «روز درختکاری» است.

۲۹ اسفند

روز ملی شدن صنعت نفت ایران
قانون ملی شدن صنعت نفت در مجلس شورای ملی ایران به تصویب رسید. این تاریخ، نقطه‌ی عطفی در تاریخ سیاسی، اقتصادی و مبارزات مردم ایران برای نجات سرمایه‌های ملی این مرز و بوم از دست بیگانگان به شمار می‌رود.

مناسبت‌های مشاغل

۵ اسفند

روز بزرگداشت خواجه نصیرالدین طوسی
و روز مهندس

خواجه نصیرالدین طوسی شاعر، فیلسوف، متکلم، فقیه، دانشمند، ریاضی‌دان و منجم ایرانی سده‌ی هفتم است. به افتخار روز تولد این دانشمند بزرگ، پنجم اسفند روز مهندس نام‌گذاری شده است.

مسابقه

ماهانم‌ی رشد آموزش ابتدایی تصمیم دارد طرح‌ها و فعالیت‌های شما را در زمینه‌ی «استفاده از مناسبت‌های تقویم در آموزش» به مسابقه بگذارد و به بهترین‌ها جایزه بدهد. شما می‌توانید ایده‌ها و کارهایتان را برای ما بفرستید تا در صورت مناسب بودن، آن‌ها را به نام خودتان چاپ کنیم و در نهایت به بهترین طرح‌ها جایزه و تقدیرنامه تقدیم کنیم.

معلم قهرمان بچه‌هاست

تا به حال خودتان را از نگاه بچه‌های کلاستان دیده‌اید؟ احساس آن‌ها را نسبت به خود می‌دانید؟ شاید خود را تنها یک معلم بدانید، اما از نگاه دانش‌آموزانتان شما قهرمان هستید. آن‌ها همه‌ی گفتار و رفتارتان را می‌بینند و اگر تفاوتی بین این دو ببینند، ذهنیتشان نسبت به شما تغییر خواهد کرد. در این شماره از مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی با خانم زهره حصارخانی به گفت‌وگو نشستیم؛ معلمی که هم مادر بچه‌ها شده، هم هم‌زبان آن‌ها و هم قهرمان زندگی‌شان. امسال آخرین سال خدمت خانم حصارخانی است، اما مهربانی ایشان برای همیشه در ذهن دانش‌آموزانش ماندگار است.

● چطور از معلمی سردر آوردید؟

از زمانی که دانش‌آموز ابتدایی بودم، معلمی را دوست داشتم. شاید یکی از دلایل علاقه‌ی من به این حرفه، تأثیر فوق‌العاده‌ای بود که خانم اسماعیلی، معلم کلاس پنجم، روی من گذاشت. بازی‌هایی را که با ما می‌کرد و شعرهایی را که می‌خواند، همه را به یاد دارم. ایشان بهترین معلم من در دوره‌ی ابتدایی بود. سال ۱۳۶۶ با مدرک دیپلم انسانی به صورت حق‌التدریس وارد مدرسه شدم، به این صورت که می‌توانستیم ضمن تدریس، تحصیل کنیم. در آزمون تربیت‌معلم شرکت کردم و در دانش‌سرای تربیت‌معلم همدان در رشته‌ی آموزش ابتدایی قبول شدم و فوق‌دیپلم آموزش ابتدایی گرفتم.

می‌گویند: «اگر شما بگویید گوش می‌کنند.»
معلمان ما نباید به دوره‌ی ابتدایی، ابتدایی نگاه کنند. به نظر من ابتدایی سخت‌ترین دوره است و بیشترین تأثیر را در دانش‌آموز به جا می‌گذارد. من ۳۰ سال سابقه‌ی خدمت دارم. از این سی سال نوزده سال آن را در پایه‌ی دوم بوده‌ام.

● اصول معلمی شما چیست؟

- معلم باید شاد بودن و شادی را به بچه‌ها انتقال دهد و لازمه‌ی آن این است که خودش شاد باشد. حال بچه‌ها در هر شرایطی باید خوب باشد. وظیفه‌ی معلم است که این حس خوب را در آن‌ها ایجاد کند. اگر من با ناراحتی وارد کلاس شوم، بچه‌ها متوجه می‌شوند. من سعی کرده‌ام مشکلاتم را پشت در کلاس بگذارم و وارد کلاس شوم.
- معلم باید با ظاهر آراسته، بوی خوش و لباس‌های رنگ روشن وارد کلاس شود.
- اگر قولی به دانش‌آموز می‌دهد، به آن عمل کند. برای مثال، اگر قول جایزه می‌دهد، حتماً آن را تهیه کند.
- معلم باید به هر شکل در دانش‌آموزان انگیزه ایجاد کند.
- رفتار معلم با هر دانش‌آموز باید با توجه به ویژگی‌های شخصیتی و روانی کودک باشد. به دانش‌آموزانی که والدین آن‌ها متارکه

● چرا این همه سال در دوره‌ی ابتدایی ماندید؟

فکر می‌کنم وجود من با دوره‌ی ابتدایی عجین شده است. سال اول خدمتم را با کلاس اولی‌ها گذراندم. وقتی شور و شوق بچه‌ها و معصومیت آن‌ها را دیدم، برایم خیلی لذت‌بخش بود. تصمیم گرفتم با آن‌ها بازی کنم. کلاس شلوغ‌ترین کلاس بود. به نظر من معلم ابتدایی باید خودش کودک باشد و خود را در دنیای کودکی بچه‌ها غرق کند. بچه‌های ابتدایی خمیری هستند که معلم به آن‌ها شکل می‌دهد. آن‌ها معلمشان را قهرمان و الگوی خود می‌دانند. وقتی برای دانش‌آموزان از اخلاق صحبت می‌کنیم، انتظارات آنان را از خودمان بالاتر می‌بریم. باید مواظب گفتار و رفتارمان باشیم.

گاهی اوقات والدین به من مراجعه می‌کنند و تقاضایی را که از بچه‌ها دارند، به من می‌گویند تا با آن‌ها صحبت کنم. آن‌ها

اهمیت دادن به نقاشی‌های دانش‌آموزان: با تغییر فصل‌ها از بچه‌ها می‌خواهم فصل‌ها را نقاشی کنند. همه‌ی نقاشی‌ها را با طناب به هم وصل می‌کنم و به دیوار کلاس می‌زنم.
آموزش اشعار کتاب فارسی با ریتم و آهنگ به دانش‌آموزان نوشتن متن املا روی تخته‌ی کلاس: گاهی اوقات متن املا را روی تخته‌ی کلاس می‌نویسم. به نظرم اشکالی ندارد اگر دانش‌آموزان گاهی املا کلمه‌ای را از روی آن نگاه کنند، چون مهم یادگیری آن‌هاست.

حال و هوای کلاس خانم معلم

فضای کلاس من شاد است. با بچه‌ها دوست هستم و مانند یک مادر با آن‌ها رفتار می‌کنم. روی تک‌تک بچه‌ها شناخت دقیق دارم.

همکاران، همراهان و اولیای دانش‌آموزان

- از تجربه‌های همکارانم استفاده می‌کنم. اگر مشکلی وجود داشته باشد، با آن‌ها مطرح می‌کنم.
- امروز اولیای دانش‌آموزان اطلاعات و آگاهی بیشتری نسبت به گذشته دارند. در جلساتی که در طول سال تحصیلی برگزار می‌کنم، از پیشنهادهای مفید آن‌ها استفاده می‌کنم.

کرده‌اند، توجه بیشتری دارم.
- هر دانش‌آموز را باید با خودش مقایسه کرد.
- به دانش‌آموزان باید احترام گذاشت. من سعی می‌کنم صحبت‌هایشان را بی‌مورد قطع نکنم و اگر این اتفاق افتاد، از آن‌ها عذر می‌خواهم.
- از تشویق نباید غافل شد. تشویق بیشترین تأثیر مثبت تربیتی را دارد.

● تجربه‌های کلاس‌داری و تدریس خانم معلم

مدیریت زمان در کلاس درس: زمان تدریس برای هر درس را در نظر دارم.
استفاده از وسایل کمک‌آموزشی: برای مثال، در تدریس ریاضی، برای آموزش موضوع پول و شمارش آن، حتماً پول سر کلاس می‌برم.
بردن بچه‌ها به فضای خارج از کلاس: در تدریس بعضی از مباحث کتاب علوم بچه‌ها را به طبیعت می‌برم؛ مانند شناخت انواع برگ‌ها و شکل آن‌ها.
تمرین گزارش‌نویسی: از دانش‌آموزان می‌خواهم از خانه تا مدرسه، هر صدایی را که می‌شنوند و هر چیزی را که می‌بینند، بنویسند. در نهایت متن بهترین گزارش‌ها را به دیوار کلاس می‌زنم.

خاطره‌های به یاد ماندنی در ذهن خانم معلم

● دانش‌آموزی داشتم که به علت مشکلات خانوادگی و روحی، تکرار پایه‌ی دوم را در کلاس من می‌گذراند. گاهی دانش‌آموزان دیگر را اذیت می‌کرد. بچه‌ها او را «علی چاقالو» خطاب می‌کردند. یک روز پیش من آمد و گفت خانوم ببینید بچه‌ها به من چه می‌گویند! عکس‌العملی نشان ندادم. فردای آن روز جلوی بچه‌های دیگر شروع کردم به تعریف و تمجید علی: «علی چقدر خوش تیپ و قوی هستی! تو می‌توانی از بچه‌ها مراقبت کنی.» زنگ تفریح پیشم آمد و گفت، خانوم، شما واقعا از من تعریف کردید؟ گفتم بله، من از تو خیلی توقع دارم. تو باید مبصر بشوی. نمره‌های بهتر هم باید بگیری. کم‌کم احساس بچه‌ها نسبت به او تغییر کرد. دیگر به علی احترام می‌گذاشتند. او پایه‌ی دوم را با نمرات عالی پشت سر گذاشت و الان پایه‌ی سوم است. هر روز به کلاس من سر می‌زند و مرا بهترین معلم دنیا خطاب می‌کند. تنها کاری که من کردم این بود که نگاه بچه‌ها را نسبت به علی تغییر دادم.

● روزی در حال تدریس بودم. یکی از دانش‌آموزانم مدادش گم شده بود. حواسش به درس نبود و مدام دنبال مدادش می‌گشت. در آن لحظه درس را متوقف کردم. با اینکه می‌دانستم چه کسی مداد امیرمحمد را از روی شیطنت برداشته است، گفتم، بچه‌ها با هم بگردید. هر کسی مداد دوستش را پیدا کرد، به او بدهد. نگاهی هم به دانش‌آموز شیطان کردم. دیری نگذشت که خودش آمد و گفت خانوم اجازه، من مداد امیرمحمد را پیدا کردم. من هم او را تشویق و از او تشکر کردم.

نمونه‌هایی از فعالیت‌های خانم حصار خانی

- ساده تدریس می‌کنم، اما عمیق. برای مثال، درس «زندگی ما و گردش زمین» در کتاب علوم پایه‌ی دوم را به صورت بازی با بچه‌ها انجام می‌دهم. به این صورت که یکی از آن‌ها در نقش خورشید و دیگری در نقش زمین ظاهر می‌شود. آن‌ها ضمن بازی درس را هم یاد می‌گیرند.
- در درس فارسی خوانداری به حکایت‌ها بسیار اهمیت می‌دهم. از بچه‌ها می‌خواهم چشم‌هایشان را ببندند و قصه را برایشان می‌خوانم و می‌خواهم آن را تجسم کنند. بعد از تمام شدن قصه، از بچه‌ها می‌پرسم از این داستان چه برداشتی دارید. این داستان‌ها درس زندگی را به بچه‌ها می‌آموزند.
- قطار شادی می‌سازم: قطاری طراحی کرده‌ام به نام قطار شادی. بچه‌هایی که پیشرفت تحصیلی دارند، عکسشان در واگن‌های این قطار قرار می‌گیرد. با گذشت سال تحصیلی، عکس همه‌ی دانش‌آموزان در این قطار قرار می‌گیرد.
- طرح جابر را در کلاس اجرا می‌کنم: بچه‌ها را به گروه‌های دو یا سه نفری تقسیم می‌کنم. موضوع تحقیق به آن‌ها می‌دهم و می‌خواهم از والدین کمک بگیرند و گزارش کار را به کلاس ارائه کنند.
- پختن نان: برای درس سرگذشت نان در کتاب علوم، با کمک بچه‌ها مواد و وسایل مورد نیاز را به کلاس بردیم و نان پختیم؛ برای دانش‌آموزان بسیار لذت‌بخش بود.

انشای مشارکتی

هر فرد باسوادى در طول زندگى پیوسته به نوشتن در قالب‌های مختلف نیاز دارد؛ از نوشتن نامه‌ای ساده به دوست خود، گزارش و تقاضای اداری تا نوشتن یک متن زیبای ادبی. انشا یکی از انواع این نوشتارهاست. در دوره‌ی ابتدایی، درس انشا با جمله‌سازی آغاز می‌شود. دانش‌آموز با قرار دادن چندین کلمه در کنار هم می‌تواند جمله‌ای زیبا و پرمعنا بسازد. در دوره‌ی متوسطه، این کار به صورت بهتر و پیشرفته‌تری صورت می‌گیرد و شاگردان کم‌کم دست به قلم می‌برند و مطالب زیبایی را روی صفحه‌ی کاغذ می‌آورند. از آنچه دیده، شنیده یا خوانده‌اند استفاده و شروع به نوشتن می‌کنند. متأسفانه هم معلمان و هم دانش‌آموزان به درس انشا بی‌توجهی می‌کنند. انشای فارسی به‌منظور پرورش نیروهای خلاق و مبتکر، قابلیت بسیاری دارد و چنانچه تدریس آن از صورت کم‌اهمیت کنونی خارج شود، در پرورش استعدادها و قابلیت‌های ذهنی دانش‌آموزان مؤثر خواهد بود. در اینجا روشی برای انشانویسی خلاق معرفی می‌کنیم که علاوه بر سرگرم کردن دانش‌آموزان، آن‌ها را به کار گروهی و بحث و گفت‌وگو تشویق می‌کند.

انشای مشارکتی به روش بارش مغزی

یکی از روش‌های پرورش استعدادهای خلاق در دانش‌آموزان، روش بارش مغزی است که باید در آموزش انشا هم به آن اهمیت داده شود. کار با هدایت و راهنمایی مقدماتی معلم شروع می‌شود. در نوشتن انشا به روش بارش مغزی، افراد اندیشه‌ها و نظرهای خود را بیان و سرگروه‌ها آن‌ها را ثبت می‌کنند. نظرها در گروه‌ها مرتب و انشایی نوشته می‌شود. سپس فردی به نمایندگی از گروه انشا را می‌خواند. در این روش، از ترس و اضطراب دانش‌آموزان کاسته می‌شود، اعتمادبه‌نفس آن‌ها تقویت می‌شود، مهارت‌های چهارگانه بهتر می‌شوند و هم‌آموزی صورت می‌گیرد.

می‌توان این روش را با یک گروه متشکل از کل دانش‌آموزان کلاس و همراهی معلم به‌عنوان سرگروه نیز انجام داد. به این صورت که معلم موضوعی را روی تخته می‌نویسد یا دانش‌آموزان موضوعی را پیشنهاد می‌کنند. دانش‌آموزان به مدت پنج دقیقه فکر می‌کنند و هر کلمه را که درباره‌ی موضوع به خاطرشان می‌رسد، با اجازه گرفتن و بدون ایجاد شلوغی، بیان می‌کنند. معلم کلمات را به ترتیب روی تخته می‌نویسد. سپس از هر فرد می‌خواهد با کلمه‌ی خودش جمله‌ای مرتبط با موضوع بسازد.

به همین ترتیب، از تمام دانش‌آموزان یک کلمه و یک جمله در رابطه با موضوع خواسته می‌شود. برای جلوگیری از سروصدا و بی‌نظمی

اندازه‌گیری (بخش نخست)

مطالبی برای افزایش دانش موضوعی ریاضی معلمان

در کتاب‌های درسی ریاضی دوره‌ی ابتدایی موضوع‌هایی وجود دارند که یا دانش‌آموزان در یادگیری آن‌ها مشکل دارند یا معلمان در یاددهی‌شان. در این دوره از مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی، در هر شماره درباره‌ی یکی از این موضوع‌ها صحبت می‌کنیم. منتها قصد نداریم روش تدریس بیان کنیم، بلکه آن را به‌عنوان یک موضوع یا مفهوم ریاضی بررسی خواهیم کرد تا دانش موضوعی خود را برای تدریس بهتر آن افزایش دهیم.

بسیاری از اشیای اطراف ما با اندازه‌هایشان برای ما قابل استفاده‌اند. در شبانه‌روز کاری نیست که به اندازه‌گیری مرتبط نباشد. در خرید، در آشپزی، در نظافت، در امور شخصی، در رفت‌وآمد، در استفاده از اینترنت، حتی در نوشتن و آماده‌سازی این مطلب برای مجله، همه و همه. خلاصه، همه وقت و همه‌جا با اندازه‌گیری سروکار داریم. بیشتر مواقع زمان را اندازه می‌گیریم؛ گاهی با دمای هوا کار داریم و بسیاری اوقات با اندازه‌ی جرم (وزن) و خیلی اوقات هم با گنجایش و حجم مواد. دانستن طول یا سطح بعضی چیزها هم بعضی مواقع دیگر لازم است. این روزها هم که حجم داده‌های یک فایل یا میزان استفاده از ترافیک اینترنت یا سرعت اینترنت به دیگر اندازه‌های مورد نیاز روزمره‌مان اضافه شده است.

از آنجا که اندازه‌گیری در زندگی روزمره‌ی ما کاربرد عملی فراوانی دارد، از دوره‌ی ابتدایی، در آموزش ریاضیات مطرح شده است. علاوه بر این، اندازه‌گیری بستری است برای یادگرفتن خیلی مباحث دیگر در ریاضیات که با توانایی تخمین زدن نیز به‌صورت تنگاتنگ گره می‌خورد (به مطلبی درباره‌ی تخمین در شماره‌ی پنجم مجله در همین دوره مراجعه کنید). با وجود اینکه اندازه‌گیری به‌عنوان فرایندی روزمره، این همه ساده به‌نظر می‌رسد، تحقیقات آموزشی نشان می‌دهد یادگیری و درک آن برای دانش‌آموزان کار ساده‌ای نیست.

در مطلب پیش‌رو شما را با مفهوم اندازه‌گیری بیشتر آشنا می‌کنیم. برای این منظور، مراحل اندازه‌گیری و مفاهیم مرتبط با آن را دقیق‌تر بررسی خواهیم کرد. در خاتمه نیز، جدول طولی توسعه‌ی مفهوم اندازه‌گیری در شش کتاب ریاضی دوره‌ی ابتدایی را ارائه خواهیم کرد.

در برنامه‌ی درسی ملی ایران، **هندسه و اندازه‌گیری** یکی از مفاهیم قلمرو حوزه‌ی ریاضیات است. در این سند، نام اندازه‌گیری با نام موضوع هندسه آمده است. در برنامه‌ی درسی برخی کشورهای دیگر نیز چنین است. زیرا اولاً اندازه‌گیری طول و سطح و حجم، به‌عنوان سه کمیت مهم، کاملاً به هندسه مرتبط می‌شود. دیگر اینکه بستر هندسه بستر بسیار مناسب برای فرایندی است که برای آموزش اندازه‌گیری باید طی شود.

اندازه‌گیری یعنی چه؟

اندازه‌گیری فرایندی است که در آن عددی را به صفتی از یک شیء یا حالت نسبت می‌دهیم.

فرض کنید یک سطل به شما داده‌ایم. می‌خواهیم ببینیم برای اندازه‌گیری باید چه مراحل را طی کنیم؟

۱. پیش از هر کاری باید ببینیم «چه چیزی» را می‌خواهیم اندازه بگیریم؟ مثلاً در مورد سطل، می‌توانیم ارتفاع، قطر، عمق، یا دور دهانه‌اش را (که از جنس طول هستند) اندازه بگیریم؛ یا سطح روی آن را یا گنجایشش یا وزنش را. حتی مدت زمان پُر شدنش توسط یک شیر آب را یا دمای آب داخل آن را. خود این مرحله در واقع آغاز درک مفهوم اندازه‌گیری است، زیرا برای اینکه بتوانیم مراحل بعدی را طی کنیم، باید بفهمیم آن صفت یا ویژگی که می‌خواهیم اندازه بگیریم، دقیقاً چیست؟ مثلاً اگر بخواهیم گنجایش سطل را اندازه بگیریم، باید بدانیم منظور از گنجایش، کدام ویژگی مشترک اشیاست؟

۲. پس از اینکه فهمیدیم چه چیزی را می‌خواهیم اندازه بگیریم، باید واحدی برای اندازه‌گیری آن انتخاب کنیم که همان ویژگی را داشته باشد تا بتوانیم با مقایسه با آن واحد، اندازه‌ی مورد نظرمان را به دست بیاوریم. درک اینکه اولاً برای بیان اندازه به واحد نیاز داریم و ثانیاً اگر واحد یکسان مشخصی وجود نداشته باشد، در عمل آن اندازه چندان به درد نمی‌خورد، خودش از مراحل درک مفهوم اندازه‌گیری است. فرض کنید برای اندازه‌گیری مثلاً گنجایش اشیاء، هر کس از یک معیار استفاده کند: مثلاً یک نفر با نخود ظرفش را پُر کند و ببیند چند نخود در آن جا می‌شود؟ یک نفر با یک ظرف کوچک‌تر آن را بسنجد و ببیند چند بار با آن ظرف کوچک‌تر آب در ظرفش بریزد تا کاملاً پر شود. در عمل، این افراد نمی‌توانند اندازه‌هایشان را با هم به اشتراک بگذارند و مقایسه کنند. به این ترتیب، ضرورت وجود یک معیار مشخص و یکسان برای بیان اندازه معلوم می‌شود. به واحدهایی که برای اندازه‌گیری هر صفت بین همه‌ی افراد قرارداد می‌شوند، واحدهای استاندارد می‌گویند.

۳. اکنون نوبت آن است که ویژگی مدنظرمان را در شیء یا موقعیت مورد نظر با همان ویژگی در واحد انتخاب شده مقایسه کنیم؛ یعنی مثلاً ببینیم چند تا از آن واحد، هم اندازه‌ی شیء ماست، یا آن را می‌پوشاند یا پُر می‌کند؟ به این ترتیب، یک ارتباط عددی بین شیء یا موقعیت موردنظر و آن واحد برقرار می‌شود که در واقع به همان عدد، «اندازه» می‌گوییم. پس، «اندازه» عددی است که از مقایسه‌ی یک ویژگی از یک شیء یا موقعیت یا اتفاق با همان ویژگی از یک واحد داده شده به دست می‌آید.

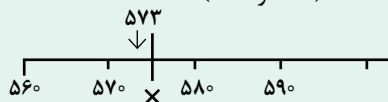
چه چیزهایی را اندازه می‌گیریم؟

ویژگی‌های بسیاری هستند که ما آن‌ها را اندازه می‌گیریم که پیش از این در مقدمه نیز به آن‌ها اشاره کردیم. اما در ریاضیات دوره‌ی ابتدایی، دانش‌آموزان تنها با این‌ها آشنا می‌شوند: طول؛ سطح؛ حجم؛ گنجایش؛ جرم؛ زمان. هر یک از این ویژگی‌ها، واحد یا واحدهای مختص خود و ابزارهایی دارد.

شباهت اندازه‌گیری و گرد کردن اعداد

گرد کردن

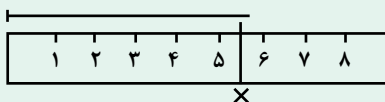
۵۷۳ را به نزدیک‌ترین دهگان گرد کنید. ۵۷۳ بین کدام دو عدد واقع شده است؟ (۵۷۰ و ۵۸۰).

عدد وسط ۵۷۰ و ۵۸۰ چیست؟ (با \times مشخص کنید).
آیا ۵۷۳ به ۵۷۰ نزدیک‌تر است یا به ۵۸۰؟ (۵۷۰).

اندازه‌گیری

مسئله: سوزن را تا نزدیک‌ترین سانتی‌متر اندازه‌گیری کنید.
سؤال ۱: سوزن بین کدام دو واحد سانتی‌متر قرار دارد؟ (۵ و ۶)

سؤال ۲ علامتی که بین ۵ و ۶ است، کدام است؟ (علامت \times)
سؤال ۳ آیا سوزن به ۵ نزدیک‌تر است یا ۶؟ (۶)

در جدول مقابل، روند طولی موضوع اندازه‌گیری (از شکل‌گیری مفهوم و مفاهیم مرتبط با آن مانند شناخت نقش واحد در اندازه‌گیری و مقایسه‌ی اندازه‌ها؛ اندازه‌گیری طول، زمان، سطح، حجم، گنجایش، جرم، و بها تا محاسبه‌ی اندازه‌ها با فرمول) در شش کتاب ریاضی ابتدایی آورده شده است. می‌بینید که مفهوم اندازه‌گیری، با اندازه‌گیری طول و اندازه‌گیری زمان (با استفاده از ساعت) از پایه‌ی اول آغاز می‌شود و ادامه می‌یابد. اگر در جدول چیزی از قلم ما افتاده است، شما کامل کنید. توجه کنید که مفهوم اندازه در بسیاری از موضوعات هندسه مانند تقارن‌ها در شکل‌ها و شناخت انواع چهار ضلعی‌ها یا انواع مثلث‌ها و مانند آن وجود دارد.

منابع

1. Van de Walle, J.A. Karp K. S., Bay- Williams, J.M., Wray, J. (2013). *Elementary and middle school mathematics: Teaching developmentally (eighth edition)*. NJ: Pearson.

۲. ریس، رابرت ای. سایدام، مرلین، ن. لیندکوئیست، مری موننگومری (۱۳۷۷). کمک به کودکان در یادگیری ریاضیات. ترجمه‌ی مسعود نوروزیان، انتشارات مدرسه، چاپ اول. ۱۳۷۷.

چرا باید «اندازه‌گیری» را به دانش‌آموزان یاد بدهیم؟

اندازه‌گیری اشیای دور و بر باعث می‌شود دانش‌آموز با مفهوم اندازه‌ی اعداد در دنیای واقعی مواجه و بیشتر با آن آشنا شود و درک عددی‌اش توسعه پیدا کند. خود سیستم متریک در اندازه‌گیری، براساس دستگاه شمارش دهدهی شکل گرفته و توسعه یافته است. بنابراین، کار با واحدهای اندازه‌گیری و تبدیل واحدها نیازمند استفاده از دانش معنادار ارزش مکانی است. درک صحیح مفاهیم محیط و مساحت، نیازمند شناخت شکل‌ها و ارتباط بین آن‌ها در هندسه است. همچنین، استفاده‌ی درست از فرمول‌های محیط و مساحت و حجم، نیازمند آن است که دانش‌آموز ارتباط بین سطح با طول و حجم با طول را به خوبی درک کرده باشد. آمار و احتمال، دو شاخه‌ی اساسی ریاضیات و از موضوعات ریاضیات مدرسه‌ای که برای توصیف دنیای اطراف ما به کار می‌روند، در بسیاری مواقع برای این توصیفات از اندازه‌گیری استفاده می‌کنند. به این ترتیب، می‌بینید که اندازه‌گیری با تمام موضوعات ریاضی مدرسه‌ای، به خصوص با سه موضوع اصلی اعداد و ارزش مکانی، هندسه، و آمار، به صورت تنگاتنگ ارتباط دارد و ضروری است که دانش‌آموزان این درهم تنیدگی را به صورت معنادار درک کنند و به کار ببرند. برعکس، از اندازه‌گیری می‌توان برای یادگیری بهتر مباحثی دیگر از ریاضیات کمک گرفت. برای مثال؛

- از شمارش و چهار عمل اصلی برای یافتن اندازه‌ی چیزی یا شمردن واحدها یا استفاده از فرمول یا تبدیل واحد اندازه‌گیری استفاده می‌شود. در بیان اندازه‌ها با بعضی از واحدها، عددهای صحیح و کسری و اعشاری و حتی منفی بهتر شناخته می‌شوند. مدل «محور» که با آن اعداد را نمایش می‌دهیم، بر اندازه‌گیری طول استوار است.
- فرایند اندازه‌گیری به فرایند تقریب اعداد با روش گرد کردن بسیار شباهت دارد.
- ماهیت اندازه‌گیری با مفهوم تخمین سخت گره خورده است.
- می‌توان فعالیت‌هایی واقعی مرتبط با اندازه‌گیری طراحی کرد تا طی آن، دانش‌آموزان فرصت تجربه‌ی حل مسئله در شرایط واقعی را پیدا کنند.
- اندازه‌گیری فرصت مناسبی برای تلفیق ریاضیات با سایر علوم و موضوعات ایجاد می‌کند.

جدول طولی مفاهیم مرتبط با اندازه‌گیری در کتاب‌های ریاضی ابتدایی

موضوع	صفحه	
شمارش تعداد گیره‌ها برای اندازه‌گیری طول مداد یا اشیای دیگر (اولین مواجهه با مفهوم اندازه‌گیری و شمارش تعداد برای بیان اندازه).	۵۵	اول
شمارش تعداد گیره‌ها یا مکعب‌ها یا تراش‌ها برای بیان اندازه‌ی یک مداد با واحدهای مختلف (موضوع نقش واحد در بیان اندازه).	۸۴	
ساعت (زمان) + مقایسه‌ی اندازه‌ها و تخمین (مفاهیم کمتر و بیشتر).	۱۱۲	
مقایسه‌ی اندازه‌ها و تخمین (مفهوم بین).	۱۴۵ و ۱۱۸	
ساعت (زمان) و تخمین و مفهوم بین).	۱۴۷ و ۱۴۶	
ساعت (زمان) و تخمین).	۱۶۴	
اندازه‌گیری زمان (ساعت) و نمایش‌های متفاوت آن در لابه‌لای سایر مطالب کتاب آمده است (صفحه‌های ۴ و ۲۷ و ۳۲ و ۴۰ و ۴۵ و ۴۶ و ۴۹ و ۵۰ و ۵۲ و ۵۸ و ۶۳ و ۷۵ و ۷۶ و ۸۱ و ۱۱۷).		دوم
معرفی پول و ارتباط بین سکه‌ها با ارزش‌های مختلف به‌عنوان بستری برای معرفی عددهای سه‌رقمی در لابه‌لای مطالب صفحه‌های ۵۶ تا ۷۰ آمده است.	۷۰ تا ۵۶	
از پول برای مقایسه‌ی اعداد سه‌رقمی و جمع و تفریق آن‌ها در لابه‌لای مطالب صفحات ۹۴ تا ۱۰۳ استفاده شده است.	۱۰۳ تا ۹۴	
اندازه‌گیری طول: معرفی مفهوم، معرفی واحدی برای اندازه‌گیری و بیان اندازه‌ها با واحدهای متفاوت، تخمین اندازه‌ها با بیان «بیشتر از...» یا «کمتر از...»، یا «بین... و...»، درک لزوم واحد مشخص و یکسان در اندازه‌گیری، استفاده از کسرهایی از واحد اصلی برای بیان اندازه‌ی دقیق‌تر، معرفی واحدهای سانتی‌متر و میلی‌متر، آشنایی با ابزار: خط‌کش و متر خیاطی، درک عددی و توانایی حدس زدن اندازه‌ها.	۷۳ تا ۹۰ (فصل ۵)	
اندازه‌گیری زمان و بیان ساعت در بعد از ظهر.	۱۸	سوم
از پول و سکه‌های با ارزش متفاوت برای آشنایی با اعداد چهاررقمی و مقایسه‌ی آن‌ها و جمع و تفریق اعداد چهار رقمی در لابه‌لای مطالب این صفحات استفاده شده است.	۲۵ تا ۳۴ و ۱۰۱ تا ۱۱۰	
مرور اندازه‌گیری طول صفحه‌های ۳۴ و ۳۵ و ۳۶ و معرفی کیلومتر.	۳۴ تا ۳۶	
اندازه‌گیری جرم و واحد گرم و تخمین جرم.	۳۸ و ۳۹ و ۴۱	
کاربرد کسر در اندازه‌گیری: طول و زمان.	۴۹-۵۰	
طول پاره‌خط و محیط چند ضلعی‌ها و استفاده از خط‌کش.	۸۳	
مفهوم اندازه‌ی سطح، واحد اندازه‌گیری سطح، فرمول مساحت مستطیل.	۸۸-۹۶	چهارم
از پول و سکه‌های با ارزش متفاوت برای آشنایی با اعداد چهاررقمی و مقایسه‌ی آن‌ها استفاده شده است.	۱۶ تا ۱۸	
اندازه‌گیری زاویه، زمان، طول، و استفاده از کسر در اندازه‌گیری.	۷۳ تا ۹۶ (فصل ۴)	
استفاده از بستر اندازه‌گیری طول و جرم و گنجایش، برای معرفی اعداد مخلوط و اعشاری.	۱۰۰ تا ۱۱۰	
محیط و مساحت: فرمول مساحت مثلث و مساحت متوازی‌الاضلاع.	۱۳۰ تا ۱۳۷	پنجم
استفاده از اندازه‌گیری زمان با واحدهای ساعت و دقیقه و ثانیه، و اندازه‌گیری جرم با واحدهای گرم و کیلوگرم برای معرفی و محاسبه با اعداد مرکب.	۱۰ تا ۱۲	
فرمول مساحت لوزی و مساحت دوزنقه و محیط دایره، مفهوم حجم و اندازه‌گیری حجم، واحدهای اندازه‌گیری حجم، مفهوم گنجایش و اندازه‌ی آن و واحدهای اندازه‌گیری آن، تبدیل واحدها.	۱۰۵ تا ۱۲۴ (فصل ۶)	
استفاده از بستر اندازه‌گیری دما با واحد درجه برای معرفی اعداد منفی و مجموعه اعداد صحیح.	۱۶	ششم
استفاده از تصاویر ابزارهای اندازه‌گیری طول و جرم برای معرفی اعداد اعشاری.	۴۱	
طول و سطح (شناخت واحدها و درک بزرگی واحدها) و تبدیل واحدها، حجم و جرم (گسترده‌ی شکل‌های فضایی و اندازه‌ی اجزای آن‌ها و سطح رویه‌ی آن‌ها، تخمین حجم، واحدهای اندازه‌گیری حجم و درک بزرگی آن‌ها و تبدیل آن‌ها، فرمول مساحت دایره، اندازه‌ی زاویه و ارتباط بین زاویه‌ها.	۸۵ تا ۴۰۸ (فصل ۵)	
محاسبات تقریبی و تخمین در اندازه‌گیری.	۱۳۷	

مهارت کنترل خشم

خشم یکی از هیجان‌هایی است که همه‌ی انسان‌ها کم یا زیاد در مقابل ناکامی‌های زندگی تجربه کرده‌اند. خشم گرچه هیجان مثبتی نیست، اما قطعاً به صورت موردی و در شرایط ضروری می‌تواند لازم باشد. هرچند عصبانیت نوعی هیجان طبیعی است، اما وقتی از کنترل خارج شود، می‌تواند مشکلاتی در خانواده، مدرسه و محیط اجتماعی ایجاد کند. نمی‌شود هرگز خشم نداشت، اما می‌توان خشم را مهار کرد و به کنترل درآورد تا اثر کارکردی داشته باشد. سرکوب خشم نه تنها مشکلات جسمی زیادی در پی خواهد داشت، بلکه سبب می‌شود انرژی منفی ناشی از عصبانیت، در موقعیت دیگری که ربطی هم به موضوع ندارد، تخلیه شود. بنابراین، کنترل خشم یکی از مهارت‌های اصلی زندگی است که حتماً باید آن را آموخت.

شما فرصت گفت‌وگو در این باره را با پرسش‌های مشخصی فراهم آورید:

- به نظر شما، همیشه «خشم» مضر است؟ یعنی ما هیچ وقت و تحت هیچ شرایطی نباید عصبانی شویم؟
- وقتی عصبانی هستید، در بدنتان چه اتفاقی می‌افتد؟

ممکن است لازم باشد به دلیل ناآگاهی دانش‌آموزان از تفکیک علائم هیجان‌هایی مثل خشم، ترس یا اضطراب، در دسته‌بندی علائم به آن‌ها کمک کنید و توضیحاتی بدهید. برای مثال: بچه‌ها، عصبانیت و خشم اصلاً احساس عجیب و غریبی نیست. همه‌ی ما حتماً تجربه‌اش کرده‌ایم. وقتی که ما عصبانی می‌شویم، قلبمان تندتر می‌زند، دهانمان خشک می‌شود. صدایمان بلندتر می‌شود. صورتمان قرمز می‌شود. اخم می‌کنیم. دست‌هایمان می‌لرزند.

پس از آنکه فرصت مناسب صحبت و ابراز نظر درباره‌ی خشم را برای دانش‌آموزان فراهم آوردید، آموزش چند راهکار مفید کنترل خشم را شروع کنید:

عصبانیت خود را بروز دهید.

برای دانش‌آموزان توضیح دهید از ابراز

کودکان خشم را به گونه‌های متفاوتی تجربه می‌کنند. برای آموزش کنترل خشم به کودکان باید هم به لحاظ فکری و هم از جنبه‌ی بدنی، خویشتن‌داری و مهار کردن آن را یاد بدهیم. حال پرسش این است که «کنترل خشم» را چگونه به دانش‌آموزان بیاموزیم. در آغاز آموزش، فرصت صحبت کردن درباره‌ی «خشم» را فراهم آورید. پرسش کنید:

- بچه‌ها «خشم» چیست؟
- درباره‌ی «خشم» چه می‌دانید؟
- اجازه دهید دانش‌آموزان آزادانه درباره‌ی خشم صحبت کنند. نظر‌ها را بشنوید. بپرسید:
- شما چه موقع‌هایی عصبانی و خشمگین می‌شوید؟
- اصلاً به نظر شما عصبانی شدن مفید است یا مضر؟

احتمالاً همه یا اکثر دانش‌آموزان خواهند گفت مضر. چون آن‌ها همیشه شنیده و دیده‌اند که «آدم نباید عصبانی شود». اما شما سعی کنید آن‌ها را به واقعیت نزدیک کنید. خشم موضوعی است که غالباً به شدت نکوئیده می‌شود. بنابراین، افراد کمتر درباره‌ی آن صحبت می‌کنند.

اینکه از کسی یا چیزی عصبانی هستند، خودداری نکنند. اگر واقعا از کسی عصبانی شده‌اند، بدون داد و فریاد و پرخاش، مثلاً با این جملات، آن را ابراز کنند:

- از کارت خیلی عصبانی شدم. بعداً باهات حرف می‌زنم.
- خیلی ناراحتم کردی. وقتی آرام بشم، حتماً باهات درباره‌اش صحبت می‌کنم.
- مهم این است که در لحظه‌ی عصبانیت از تصمیم‌گیری و پرخاش‌گری خودداری کنیم و گفت‌وگو درباره‌ی مسئله‌ی خشم‌آور را موکول کنیم به زمانی که کمی آرام‌تر شدیم. حالا سؤال این است که چطور آرام شویم؟

نفس عمیق

یکی از راه‌هایی که قطعاً ما را آرام‌تر می‌کند، نفس کشیدن‌های عمیق است که اکسیژن بیشتری به مغز ما می‌رساند. از دانش‌آموزان بخواهید خیلی آرام، با بینی، هوا را به داخل بکشند و درحالی‌که چشم‌هایشان را می‌بندند، هوا را دوباره به آرامی از بینی یا دهان خارج کنند. این کار را

می‌توانیم به این جمله‌های مثبت فکر کنیم تا حالمان بهتر شود. مثلاً:

- حالا اتفاقی است که افتاده. دنیا که به آخر نرسیده.
- من برای چی این همه ناراحت باشم، درحالی‌که او الان حالش خوش است.
- اصلاً برایم مهم نیست...

این جمله‌ها قطعاً می‌توانند ما را آرام‌تر کنند.

موقعیتی خشم‌آور را با کمک دانش‌آموزان در نظر بگیرید. حالا از دانش‌آموزان بخواهید نمونه‌هایی از افکاری را که می‌توانند آن‌ها را آرام‌تر کنند، بگویند. جمله‌ها را روی تخته بنویسید تا دانش‌آموزان با نمونه‌هایی از فکرهای مثبت آشنا شوند.

گفت‌وگو و مشورت با بزرگ‌ترها

یکی دیگر از روش‌های کنترل خشم، گفت‌وگو با شنونده‌ی معتبری است که قطعاً برای دانش‌آموزان، خانواده و بزرگ‌ترهایشان پیشنهاد می‌شود. از دانش‌آموزان بخواهید در هنگام عصبانیت با بزرگ‌ترها صحبت کنند و از آن‌ها مشورت بگیرند. این کار، هم به آرام شدن آن‌ها کمک می‌کند و هم می‌تواند آن‌ها را در حل مسئله یاری دهد.

نکته‌ی مهم

مهارت‌های زندگی با تمرین ایجاد می‌شوند. صحبت کردن، به تنهایی، تأثیر زیادی در ایجاد مهارت ندارد. مهارت‌ها باید با روش‌هایی مثل نمایش یا موقعیت‌های خاص تمرین شوند.

است که در پاسخ‌گویی و واکنش نشان دادن وقفه‌ای ایجاد کنیم و در فرصت مناسب‌تری به موضوع خشم‌آور و واکنش به آن فکر کنیم. مثلاً صحنه را ترک کنیم. به اتاق یا مکان دیگری برویم. کمی آب بنوشیم. خودمان را به کاری مشغول و ذهنمان را از فضای خشم‌آلودرها کنیم. اگر بتوانید این حالت‌ها را به کمک بچه‌ها به‌صورت نمایش‌نامه اجرا کنید، نتیجه‌ی بهتری می‌گیرید.

گفت‌وگوهای مثبت با خودمان

خیلی وقت‌ها فکرهای خودمان ما را بیشتر عصبانی می‌کند. مثلاً آن‌قدر به موقعیت خشم‌آور فکر می‌کنیم و آن‌قدر به آن شاخ و برگ می‌دهیم که هر لحظه عصبانیتمان بیشتر و بیشتر می‌شود. افکاری مثل: چرا با من این کار را کرد؟ رفتارش خیلی زشت بود! خیلی احمق بود! باید جواب کارش را بدهم! این جمله‌ها حتماً ما را عصبانی‌تر می‌کنند.

چندین بار در کلاس تمرین کنید.

بازی ماکارونی نپخته و ماکارونی پخته

به دانش‌آموزان بگویید، ماکارونی نپخته را تصور کنند. چطور است؟ جواب این است: سفت و سخت. حالا وقتی ماکارونی را می‌پزیم، چطور می‌شود؟ نرم نرم. از بچه‌ها بخواهید همگی چشم‌هایشان را ببندند و مانند ماکارونی نپخته شوند؛ یعنی اعضای بدنشان را سفت و منقبض کنند. بخواهید چند ثانیه این حالت را نگه دارند و سپس با اعلام شما ماکارونی پخته شوند. یعنی خود را تا آنجا که می‌توانند شل و اعضای بدن خود را رها کنند. این تمرین در اصل همان تمرین آرام‌سازی است که در آرام کردن ذهن و جسم تأثیر خوبی دارد. این تمرین را نیز چندین بار در کلاس و به‌صورت گروهی تکرار کنید. راه‌های دیگری نیز برای کنترل خشم وجود دارند:

جابه‌جایی و ایجاد وقفه

گاهی به هنگام خشم، بهترین کار این

پوشه‌ی کار زحمت یا رحمت!

تجربه‌ی یک معلم در مورد پوشه‌ی کار

چندین سال پیش، وقتی یکی از والدین برای اطلاع از وضعیت درسی فرزندش به ملاقات من می‌آمد، مجبور بودم در پاسخ به سؤال‌های ریز و درشت او بگویم: «پسر شما حضور ذهن خوبی دارد. مطالب درسی را سریع یاد می‌گیرد. وقتی بعد از پایان درس او را پای تخته می‌آورم، به سؤالات من خوب پاسخ می‌دهد و از عهده‌ی حل مسائل هم برمی‌آید. او غالباً مسائلی را حل می‌کند که تعداد زیادی از دانش‌آموزان کلاس نمی‌توانند به آن پاسخ بدهند، اما متأسفانه در امتحانات کتبی عملکرد ضعیفی دارد! با وجود اطمینان از یادگیری او، مجبورم به ورقه‌ی کتبی امتحانی‌اش نمره بدهم. این برگه‌ها بایگانی می‌شوند و ممکن است از طرف اداره برای بررسی مجدد آن‌ها بیایند و...»

اما امروز در ملاقات با والدین، پوشه‌ای پر از برگه‌های جورواجور به آن‌ها نشان می‌دهم و به تفصیل در مورد هر کدام توضیح می‌دهم: نتیجه‌ی یک آزمایش و بازخورد من که نشان می‌داد دانش‌آموز روش آزمایش و نتیجه‌گیری از آن را آموخته است، چند نمونه‌املا که پیشرفت او را در این درس در طول سال نشان می‌داد، گزارش من از مشاهده‌ی رفتار او در زنگ تفریح و چند موقعیت دیگر، گزارشی از چند کاردستی با گل سفالگری یا کاردستی‌های دیگر و مسئله‌هایی که در کلاس حل کرده بود، چند نمونه‌کلژ، حتی بازشده‌ی مکعبی که با مادرش در خانه ساخته بود، نوشته‌های او در مورد بازی‌های رایج در دوره‌ی کودکی مادر و پدرش، و البته چند نمونه‌آزمون مداد-کاغذی، همه با نظم و ترتیب و طبقه‌بندی خاص خود، گویای

نمونه‌ی پوشه کار
یکی از مدارس

ویژگی‌هایی باید در پوشه‌ی کار قرار گیرند. این کار را می‌توانید با هم‌فکری دانش‌آموزان انجام دهید.

● معیارهای انتخاب فعالیت‌های دانش‌آموزان را تعیین کنید. ممکن است شما تصمیم بگیرید بهترین کار دانش‌آموز را در هر دوره‌ی زمانی در پوشه بگذارید. در هر حال، کارهای انتخاب شده باید فرایند تلاش و کوشش و رشد وی را نشان دهند. ● از لحاظ فیزیکی پوشه‌ای را انتخاب کنید که ساده و بادوام باشد.

ب) توجیه دانش‌آموزان در مورد پوشه‌ی کار

درباره‌ی ضرورت، اهمیت و نحوه‌ی مراقبت از پوشه‌ی کار با دانش‌آموزان صحبت کنید. برای آن‌ها شرح دهید این پوشه در پیشرفت تحصیلی ایشان چه نقشی می‌تواند داشته باشد. به دانش‌آموزان آموزش دهید چگونه می‌توانند درباره‌ی یادگیری خود قضاوت کنند و عملکرد خود را بهبود بخشند. این کار مهارت خودارزیابی دانش‌آموزان را پرورش می‌دهد. به آن‌ها بگویید می‌توانند در دوره‌های زمانی معین، پوشه‌ی کار خود را به خانه ببرند تا محتویات آن را در کنار والدین بررسی و در باره‌ی آنچه یاد گرفته‌اند و مواردی که نیاز به تلاش بیشتر دارند، صحبت و برنامه‌ریزی کنند.

ج) تعیین اهداف و نشانه‌های تحقق درس‌ها

اهداف هر درس تعیین‌کننده‌ی نوع ابزاری

واژه‌ی «پوشه» از آن جهت انتخاب شده که شامل مجموعه‌ای از مواد (فیلم، عکس و کاربرگ) است و اگر فضای کلاس اجازه دهد، می‌توان جعبه‌ها یا کمدهایی به تعداد دانش‌آموزان به آن اختصاص داد.

محتویات پوشه‌ی کار

گزارش‌ها، آثار و شواهد و حتی نمونه‌هایی از فعالیت‌های کلاسی و خارج از کلاس دانش‌آموزان در پوشه‌ی کار وی قرار می‌گیرند. گزارش پژوهش‌ها و آزمایش‌ها، پروژه‌های گروهی و انفرادی، خلاصه‌نویسی‌ها، فهرست‌واری، خودسنجی‌ها، آزمون‌ها (مداد کاغذی، عملکردی و ...)، تکالیف درسی، نمونه کارهای هنری، گزارش مصاحبه‌ها و همچنین دفترهای املا و ریاضی نمونه‌هایی از محتویات این پوشه هستند.

نتایج استفاده از پوشه‌ی کار

- ثبت و ضبط اطلاعات در خصوص وضعیت یادگیری و پیشرفت دانش‌آموز در یک درس یا همه‌ی درس‌ها؛
- در اختیار داشتن تصویری جامع و روشن از مراحل یادگیری دانش‌آموز؛
- زمینه‌سازی دانش‌آموز برای خودارزیابی (شناخت و اصلاح اشتباهات)؛
- هدایت صحیح فرایند یاددهی-یادگیری از طریق ارائه‌ی بازخوردهای مناسب و ارائه‌ی راهکارهای جبرانی؛
- شناخت توانمندی‌ها، مهارت‌ها و نقاط ضعف و قوت دانش‌آموزان توسط اولیا.

مراحل تهیه پوشه‌ی کار

مرحله‌ی اول: سازمان‌دهی و برنامه‌ریزی

الف) تعیین ساختار پوشه‌ی کار

- مشخص کنید پوشه‌ی کار به یک درس اختصاص دارد یا چند درس.
- تعیین کنید چه چیزهایی با چه

وضعیت یادگیری فرزندان آن‌ها در طول سال تحصیلی و نظرات و بازخوردهای من بودند.

اولیا وقتی ثبت و ضبط دقیق آثار و شواهد فعالیت‌های کلاسی و خارج از کلاس فرزندشان را در یک پوشه می‌بینند، شگفت‌زده می‌شوند.

آن‌ها محتویات پوشه، نوشته‌ها و مطالب کارنامه‌ی توصیفی فرزندانشان برایشان معنادار می‌شود. در ضمن از دقت و صحت قضاوت من (معلم) مطمئن می‌شوند. همچنین، متوجه می‌شوند کدام یک از کمک‌های آن‌ها به عنوان اولیا در امور درسی مناسب بوده و کدام یک را باید تصحیح کنند. به آن‌ها می‌گوییم که مرور این مجموعه فعالیت‌ها برای دانش‌آموز مفید است و او را در برنامه‌ریزی برای اقدامات و فعالیت‌های بعدی‌اش کمک خواهد کرد. در واقع، یکی از اهداف ایجاد این پوشه، آگاه ساختن دانش‌آموزان از روند و میزان یادگیری‌شان در زمینه‌های مختلف است.

xxx

به دلیل اهمیت و نقش پوشه‌ی کار در ارزشیابی توصیفی و نشان دادن وضعیت آموزشی دانش‌آموزان، در مطلب پیش رو با آن بیشتر آشنا می‌شویم.

کارکرد پوشه‌ی کار

پوشه‌ی کار ابزاری است که نشان می‌دهد دانش‌آموز روی کدام پله‌ی یادگیری ایستاده است و او، معلم و والدینش چه اقداماتی باید انجام دهند تا دانش‌آموز به پله‌ی بالاتر ارتقا یابد.

پوشه‌ی کار مجموعه‌ای از نمونه کارها، آثار و شواهد فعالیت‌های هر دانش‌آموز در کلاس و خارج از کلاس است. محتویات این مجموعه در فرایند یاددهی-یادگیری جمع‌آوری و به نحوی سازمان‌دهی می‌شود که بیانگر میزان تلاش، پیشرفت و موفقیت دانش‌آموزان باشد.

است که برای سنجش پیشرفت تحصیلی استفاده می‌شوند. محتوای آموزشی کتاب درسی و کتاب راهنمای معلم و نیز کتاب «راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی دوره‌ی ابتدایی»، اطلاعات لازم در این زمینه را در اختیار معلمان قرار می‌دهند. برای مثال، یکی از اهداف درس دوازدهم علوم سوم، شناخت چرخه‌ی زندگی قورباغه است. معلمی برای آگاهی از میزان و کیفیت آموخته‌های دانش‌آموزان در این زمینه، مشاهده‌ی علمی «چرخه‌ی زندگی قورباغه» را طراحی کرده است. عملکرد مورد انتظار از دانش‌آموز، تهیه‌ی گزارشی از مراحل زندگی قورباغه است.

نمونه‌ای از گزارش یکی از دانش‌آموزان پایه‌ی سوم ابتدایی

مرحله‌ی دوم: ارزیابی و ارائه‌ی بازخورد

بعد از ارائه‌ی گزارش فعالیت انجام‌شده توسط دانش‌آموز، معلم آن را بررسی می‌کند و بازخوردهای لازم را به صورت کتبی و شفاهی، با ذکر تاریخ، به دانش‌آموز می‌دهد. البته ثبت بازخورد روی برگه‌ی گزارش، برای امکان مراجعه‌ی

نمونه‌ی گزارش مشاهده‌ی دانش‌آموزان در پوشه‌ی کار

بعدی لازم است. نمونه‌ای از بازخورد معلم بر اساس گزارش مشاهده‌ی دانش‌آموز در زیر آمده است:

«فکاشی‌هایت آنچه را دیده‌ای به خوبی نشان می‌دهد. مرحله‌ی اول مشاهده را به خوبی و با دقت و با ذکر جزئیات توضیح داده‌ای. بهتر بود در بقیه‌ی مراحل هم مشاهده‌های خودت را با همین دقت می‌نوشتی و در نوشته‌ی خودت به درآمدن باله و دم و از بین رفتن آن‌ها و تشکیل دست و پا اشاره می‌کردی. خوش‌حالم از اینکه با صبر و حوصله قورباغه را مشاهده کردی و تصاویرش را کشیدی و آن را به زبان خودت نوشتی.» نکته‌ی مهم در ارائه‌ی بازخورد این است که ابتدا نکات مثبت، سپس اشکالات همراه با راهنمایی‌های لازم ارائه شود تا جنبه‌ی تشویقی و انگیزشی بازخورد رعایت شود.

نکته‌ی دیگر این است که معلم بازخوردهای فرایندی بدهد. به عبارت دیگر، برای هدایت دانش‌آموز به یک گام جلوتر (پله‌ی یادگیری بعد) بازخورد بدهد و بعد از تکمیل گزارش توسط دانش‌آموز، با بازخورد مجدد او را به پله‌ی یادگیری بعدی هدایت کند.

برای مثال، برای گزارش دانش‌آموز در این مرحله می‌توان این‌گونه بازخورد داد: صفحه‌ی ۹۶ کتاب علوم خود را بخوان و سپس گزارش خود را کامل کن.

مرحله‌ی سوم: جمع‌آوری و انتخاب شواهد

بدیهی است کارهای هر دانش‌آموز به تنهایی اطلاعات معتبری به معلم یا دانش‌آموز نمی‌دهد، ولی از ترکیب کارهای قبلی و بعدی و تلفیق و تفسیر آن‌ها می‌توان به تصویری روشن از یادگیری دانش‌آموز و اشکالات وی رسید. در این مرحله، از دانش‌آموز می‌خواهیم

گزارش‌های خود را در پوشه‌ی کار خود قرار دهد تا از گم‌شدن و پراکندگی آن‌ها جلوگیری شود. این کار باعث می‌شود معلم، دانش‌آموز و اولیا بتوانند این گزارش‌ها را با گزارش‌های بعدی مقایسه کنند و به میزان رشد و پیشرفت در یادگیری پی ببرند.

مرحله‌ی چهارم: ارزش‌گذاری اطلاعات و ارائه‌ی راهکارهای جبرانی

استفاده از پوشه‌ی کار و وقت گذاشتن برای تهیه و تکمیل آن زمانی در فرایند و نتیجه‌ی آموزش مؤثر خواهد بود که معلم در طراحی و اجرای تدریس از محتوای آن استفاده کند. بنابراین، مجموعه کارهای دانش‌آموز بر اساس اهداف و نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد مورد انتظار در طول یک دوره بررسی، نقاط مثبت و نقاط ضعف مشخص و برای هر یک راهکارهای اصلاحی (اقدامات جبرانی) پیش‌بینی می‌شود. همچنین، مشخص می‌شود معلم، دانش‌آموز و اولیا چه اقداماتی باید انجام بدهند تا دانش‌آموز به پله‌ی بالاتر ارتقا یابد. این موارد در طول یک جلسه به اطلاع اولیا و دانش‌آموز می‌رسد تا برنامه‌ی اصلاحی با همکاری آن‌ها اجرا شود.

به این ترتیب، تهیه و تکمیل پوشه‌ی کار امری تشریفاتی، پر زحمت و پر از تکلف نخواهد بود. پوشه‌ی کار ابزاری واجب برای اجرای صحیح ارزشیابی توصیفی است و قصد و غرض از تهیه‌ی آن، ثبت و ضبط دقیق اطلاعات مربوط به کم و کیف یادگیری دانش‌آموز در طول سال تحصیلی است و روش تهیه و تکمیل آن به ابتکار هر معلم و فضا و شرایط کلاس او بستگی دارد. این معلم کلاس است که نباید اجازه دهد مزایای استفاده از پوشه‌ی کار تحت‌الشعاع به‌کارگیری فرم‌ها و جدول‌های وقت‌گیر کم بازده قرار بگیرد و از دست برود.

نکات مهم در به کار گیری پوشه‌ی کار در ارزشیابی توصیفی

- می‌دهد.
 - تعداد پرسش‌هایی که می‌پرسد و گفت‌وگوهایی کلاسی که در آن شرکت می‌کند.
 - به هیچ وجه روی کار دانش‌آموز بازخورد رتبه‌ای ندهید.
 - روی هر کار دانش‌آموز تاریخ روز را ثبت کنید.
 - والدین دانش‌آموز را از حدود انتظارات خود در انجام فعالیت‌های خارج از مدرسه آگاه کنید.
 - اجازه دهید دانش‌آموز کارهای خود را برای نگهداری در پوشه انتخاب کند، تا اینکه فرصتی برای تمرین تصمیم‌گیری‌های آگاهانه و قضاوت مسئولانه برای وی ایجاد شود.
 - به طور مرتب پوشه‌ها را به روز کنید.
 - برای استفاده از پوشه‌ی کار می‌توانید به راه‌های زیر عمل کنید:
 - دانش‌آموز و معلم پوشه را با یکدیگر مرور و مواردی را که باید اصلاح شود با یکدیگر درمیان بگذارند.
 - هم‌کلاسی‌ها با هم محتویات پوشه را مرور کنند.
 - دانش‌آموز، معلم و والدین با یکدیگر پوشه را مرور کنند.
 - معلم به تنهایی پوشه را مرور کند تا مواردی را که دانش‌آموز به کمک نیاز دارد تعیین کند.
 - می‌توانید به دانش‌آموز فرصت دهید فعالیت‌های بهتر را جایگزین فعالیت‌های قبلی خود کند و دلیل اینکه می‌خواهد کار جدید را جانشین کار قبلی خود کند، با ذکر تاریخ توضیح دهد.
 - برای والدین، معلمان و دانش‌آموزان نمایشگاهی از پوشه‌های کار ترتیب دهید تا هر دانش‌آموز در مورد پوشه‌ی کار خود توضیح دهد.
 - پوشه‌ی هر دانش‌آموز را به همراه بازخورد معلم، به صورت کتبی، به معلم سال بعد تحویل دهید.
 - تعداد کارهایی که برای نگهداری در پوشه‌ی کار ارائه
- ابزار پوشه‌ی کار پویا و رشد دهنده است و هدف آن جمع‌آوری اطلاعات به منظور شناخت وضعیت فعلی دانش‌آموز و نیز کمک به رشد و پیشرفت او در ابعاد گوناگون از جمله ذهنی، عاطفی، اجتماعی و جسمی است. پس:
- برای ارزشیابی از پوشه‌ی کار دانش‌آموزان، معیار انتخاب کنید. برای مثال: اهداف، نشانه‌های تحقق، سطوح عملکرد درس‌ها، نظافت ظاهری و ...
 - دانش‌آموزان را به طور کامل از انتظارات آگاه کنید.
 - پوشه‌ی کار را می‌توانید هم به صورت کاغذی و هم به صورت دیجیتالی سازمان دهید.
 - با تأکید بر نقاط قوت دانش‌آموز و ارائه‌ی توصیه‌هایی برای رشد آن‌ها، درباره‌ی نقاط ضعف دانش‌آموزان توصیه‌های شفاف بدهید و فرصت‌های مناسبی برای انجام آن‌ها فراهم کنید.
 - برای افزایش اعتمادبه‌نفس دانش‌آموزانی که رشد و پیشرفتی هر چند اندک دارند، فهرست مشاهدات فعلی و قبلی آن‌ها را در حضور خودشان مقایسه کنید و سپس آن‌ها را در پوشه‌ی کار قرار دهید.
 - زمانی که دانش‌آموز درگیر انجام کار است، کارش را به دقت مشاهده کنید تا دریابید به چه نوع کمکی و تا چه اندازه نیازمند است تا بتواند کارش را به طور صحیح به اتمام برساند و نتیجه‌ی کار را در پوشه بگذارد.
 - ارزشیابی از پوشه‌ی کار هر دانش‌آموز باید با دیگری متفاوت باشد. در واقع، باید تفاوت‌های فردی را در نظر بگیرید. مثلاً اگر معلم در نظر دارد دانش‌آموز بی‌علاقه‌ای را به درس و فعالیت علاقه‌مند کند، معیارهای مورد توجه عبارتند از:
 - تعداد دفعاتی که دانش‌آموز برای انجام کاری داوطلب می‌شود.
 - تعداد کارهایی که برای نگهداری در پوشه‌ی کار ارائه

برای مطالعه‌ی بیشتر در مورد پوشه‌ی کار می‌توانید به منابع زیر مراجعه کنید:

- حسینی، محمد؛ احمدی، حسین (۱۳۸۸). ارزشیابی توصیفی، الگوی نو در ارزشیابی تحصیلی. انتشارات مدرسه. تهران.
- حمزه بیگی، طیبیه؛ یاسینی، زهرا و دیگران (۱۳۹۶). راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی ویژه‌ی معلمان دوره‌ی ابتدایی. اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد و رسانه‌های آموزشی. تهران.
- فراهانی، مهدی (۱۳۸۳). مقدمه‌ای بر ارزشیابی کیفی آموخته‌های فراگیران. مؤسسه‌ی فرهنگی منادی تربیت. تهران.
- بروکهارت، سوزان (۱۳۸۹). ارزشیابی توصیفی یعنی بازخورد مؤثر. ترجمه‌ی طاهره رستگار. مؤسسه فرهنگی منادی تربیت. تهران.
- یاسینی زهراسادات و همکاران (۱۳۸۴). راهنمای آموزش مهارت‌های زندگی. سازمان آموزش و پرورش شهر تهران. معاونت آموزش و پرورش عمومی.

معلم مشتاق

فرض کنید مدیر مدرسه هستید و با همکاران در مورد معلم جدیدی که شما را هیجان زده کرده است، صحبت می‌کنید. شما می‌گویید: «من یک معلم جدید عالی، جوان و ... دارم». چه کلمه‌ای جای خالی را پر می‌کند؟ باهوش، توانا، متفکر یا با استعداد؟ همه‌ی این کلمات قطعاً جای خالی را پر می‌کنند، اما واژه‌ای که بیشتر مدیران و همچنین بیشتر معلمان، والدین و حتی دانش‌آموزان را واقعاً هیجان زده می‌کند، کلمه‌ی «مشتاق» است.

اشتیاق معلمان جدید بزرگ‌ترین سرمایه‌ی آن‌هاست، زیرا همه‌ی آن‌ها خواهان پیشرفت هستند. حتی اگر شما به‌طور کاملاً غریزی با استعدادترین معلم تازه‌کار برای اداره کردن کلاس باشید، هنوز هم چیزهای زیادی باید بیاموزید تا به ظرفیت نهایی خود برسید. پیامی که اشتیاق شما به اداره، والدین، معلمان همکار و حتی دانش‌آموزان می‌دهد، این است که دارید سعی می‌کنید به معلمی کامل و ایده‌آل تبدیل شوید و برای آموختن درس‌های مورد نیاز میل و انرژی دارید. بیا بید نگاه دقیق‌تری به اشتیاق داشته باشیم. ببینیم چگونه آن را به کمک تدریس بیابیم و چگونه مقدار بیشتری از آن را داشته باشیم.

اشتیاق چیست؟

شناخت اشتیاق به‌طور شهودی سخت نیست، اما وقتی بخواهیم اشتیاق را تعریف کنیم، کار کمی سخت‌تر می‌شود. زیرا اشتیاق می‌تواند صورت‌های مختلفی داشته باشد. در یک موقعیت می‌تواند به شکل انرژی ناشی از دلشوره در بلند و سریع صحبت کردن باشد و در شرایط دیگر می‌تواند از شدت آرامش و تمرکز بی‌وقفه باشد. اگرچه ظاهر اشتیاق متفاوت است، اما

صفات مربوط به آن به‌طرز قابل توجهی ثابت هستند. اگر شما بخواهید هم کارکنان مدرسه و هم دانش‌آموزان شما را مشتاق ببینند، لازم است بیاموزید آن صفات چه چیزهایی هستند و چه کاری می‌توانید برای رشد و توسعه و نشان دادن آن‌ها انجام دهید؟ اشتیاق سه صفت مشترک دارد. آن‌ها را به شما معرفی می‌کنم و می‌گویم چگونه می‌توانید آن‌ها را رشد دهید:

صفت اول: عشق

برای اینکه علاقه‌تان را بالا ببرید، موضوع درستان را کاملاً بشناسید. مهم نیست زبان انگلیسی تدریس می‌کنید یا ریاضی یا هنر. سعی کنید همه‌ی جزئیات را در مورد موضوع درستان بدانید و از شکست در مرحله‌ی اول نترسید. بنابراین، به کنفرانس‌ها بروید و کتاب بخوانید. اگر عاشق زبان خارجی هستید، فیلم‌های زبان اصلی را ببینید. اگر عاشق علم هستید، به نمایشگاه علوم بروید و مطمئن باشید که موضوع تدریس شما بخش منظمی از زندگی شماست. اگر قبلاً این کارها را انجام می‌دادید، آن‌ها را ادامه دهید، چون عشق واقعی، برای ادامه یافتن، به تغذیه نیاز دارد. همه‌ی کاری که باید انجام دهید حضورتان در کلاس درس است. نیازی

نیست تبلیغ کنید یا توجه کسی را به عشق خود جلب کنید. اگر واقعاً عاشق موضوع درستان باشید، علاقه‌ی شما از طریق صحبت‌ها و رفتارتان خود را نشان خواهد داد.

کاری را که عاشق آن هستید انجام دهید: سعی نکنید فقط عاشق چیزی باشید که تدریس می‌کنید، بلکه کلاس را به سمت چیزهایی که قبلاً عاشق آن بوده‌اید ببرید. وقتی این کار را انجام دهید، فقط روی موضوع تمرکز نمی‌کنید. شما می‌توانید چیزهایی را که در مورد آن احساساتی هستید، از طریق انتقال، فعالیت و ارزیابی، به دانش‌آموزانتان القا کنید (مثلاً اگر عاشق فیلم کمدی یا ورزش خاصی هستید، از آن‌ها در چگونگی ارائه‌ی درس استفاده کنید. اگر بازی پینگ پنگ را دوست دارید، برای تمرین هندسه از طراحی راکت استفاده کنید یا اگر حرفه‌ی خاصی را دوست دارید، ارزیابی نهایی فصل را از آن حرفه وام بگیرید).

صفت دوم: کار سخت

برای معلم تازه‌کار ضروری است که همه‌ی کارهایش به‌خوبی انجام شوند. از سر و ته کارها نزنید. این کار شما را در چشم مدیریت و دانش‌آموزانتان معلمی خوب و مشتاق نشان نمی‌دهد و مشکلاتی هم به وجود می‌آورد. به دست آوردن دوباره‌ی

احترام دانش آموز تا گرفتن اولی‌های آن کار سختی است.

چطور می‌توان با چنین مشکلی مواجه شد؟ اولین سال معلمی همیشه شلوغ است و به کمی فرصت نیاز دارد. در اینجا تعدادی فوت‌وفن برای سبک کردن بار شما مطرح می‌شود:

باهوش‌تر کار کنید نه سخت‌تر: یعنی کارهایتان را اولویت‌بندی کنید؛ بر این اساس که چه کارهایی به خوبی انجام شوند، چه کارهایی فقط انجام شوند و چه کارهایی نباید انجام شوند. این روش می‌تواند ناجی مطلق معلمان تازه‌کار باشد. در اینجا حوزه‌هایی را که ارزش سرمایه‌گذاری زمان را دارند معرفی می‌کنیم:

- هر چند وقت یک بار کار جدید و متفاوتی انجام دهید. حتی پرتحرک‌ترین درس‌ها می‌توانند خسته‌کننده باشند، اگر بارها و بارها تکرار شوند. ارزش دارد هر چند هفته یک بار، در زمان اضافه، میدانی مغناطیسی به کلاس بفرستید و همه چیز را تکان دهید.

- هر چند وقت یک بار دانش‌آموزان گروه‌بندی کنید. با این روش، می‌توانید یک گفت‌وگوی شخصی با دانش‌آموزان برقرار کنید و با شناختی که از آن‌ها دارید، آن‌ها را گروه‌بندی کنید. - دانش‌آموزانتان را بشناسید (از طریق

صحبت کردن و اتفاقاتی که می‌افتد). وقتی که دانش‌آموزانتان را می‌شناسید، رابطه‌ی انسانی اتفاق می‌افتد که تأثیرگذار است و ارزش سرمایه‌گذاری در زمان را دارد. حوزه‌هایی که ارزش سرمایه‌گذاری زمان را ندارند: - برای حفظ صداقت دانش‌آموزانتان هیچ اشکالی ندارد بعضی اوقات تکالیف را چک کنید تا اینکه هر بار آن‌ها را ببینید. - اگر بخواهید هر روز کار جدید و متفاوتی انجام دهید، انرژی‌تان از بین خواهد رفت. لازم نیست هر درسی ذهن دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار دهد.

زنگ تفریح داشته باشید: در جهانی که کار هرگز به پایان نمی‌رسد، کلید تکمیل و کارآمد بودن هر کاری، فاصله گرفتن از آن است. به‌عنوان یک نو معلم، این کار سختی خواهد بود که از کارهایی که روی سرتان ریخته فاصله بگیرید، اما این فاصله گرفتن باید منظم باشد. بدون تفریح، طبیعی است احساس ناامیدی، سوختن و کسلی خواهید داشت. این احساسات سرعت و کیفیت کار شما را مختل می‌کنند و اگر دقت نکنید، به راحتی باعث از دست رفتن زمان بیشتری می‌شوند. این نکته را در ذهن داشته باشید و سعی کنید یک زنگ تفریح منظم برنامه‌ریزی شده در برنامه‌تان داشته باشید. مهم نیست در مدرسه یا زندگی‌تان چه اتفاقی می‌افتد؟ جمع‌ها را تعطیل کنید. فوتبال تماشا کنید. بسکتبال بازی کنید یا خودتان را با یک کتاب خوب مشغول کنید. در این صورت کیفیت کارتان در هفته‌ی پیش رو بهتر خواهد بود و شما و دانش‌آموزانتان شاد خواهید بود.

صفت سوم: تمایل به نوآوری

مشتاق‌ترین معلمان کلاسشان را مثل آزمایشگاهی در نظر می‌گیرند که در آن، به جای اینکه بیشتر اطلاعات به دانش‌آموزان

داده شود، خود دانش‌آموزان آن‌ها را پیدا می‌کنند. اگر بخواهید جزو این دسته از معلمان باشید که دنبال روش‌های تازه‌اند، به نکات زیر توجه کنید: چگونه کلاس را شروع کنید؟ چگونه اطلاعات را ارائه دهید؟ چگونه دانش‌آموزان را ارزیابی کنید؟ چگونه کلاس‌تان را سازمان‌دهی کنید؟ مهم نیست چه نتایجی به دست می‌آورید، مهم این است که کارها را با لذت و هیجان انجام دهید.

سخن آخر

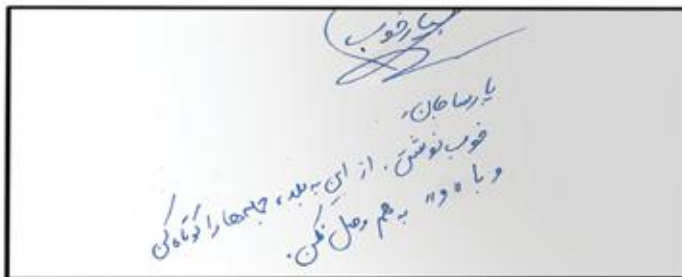
اشتیاق یکی از قدرتمندترین نیروهای بشری است. فاتح قلب است، توجه را جلب می‌کند و البته اشتباه هم می‌کند. همچنین، می‌تواند اولین سال معلمی شما را به بهتر از آنچه فکرش را بکنید تبدیل کند. بنابراین، بدون در نظر گرفتن اینکه بعضی اوقات حجم کاری زیادی دارید، سخت بجنگید تا نور شمعی را که می‌سوزد روشن نگاه دارید.

مستخرج
Matthew Johnson (۲۰۱۰). Finding success the first year: a survivor's guide for new teachers. USA

پارسا: علی هم نویسنده‌ی خوبی‌ه! آخه اونم بسیار خوب شده!

در سند برنامه‌ی درسی ملی، اصلی هست با عنوان «توجه به تفاوت‌های فردی». بر اساس این اصل، برنامه‌های درسی و تربیتی، باید ضمن تأکید بر ویژگی‌های مشترک، به تفاوت‌های ناشی از محیط زندگی (شهری، روستایی، عشایری، فرهنگی و جغرافیایی)، جنسیتی و فردی دانش‌آموزان (استعدادها، توانایی‌ها، نیازها و علاقه‌ها) توجه کند و از انعطاف لازم برخوردار باشد.

دو کلام حرف حساب!

چه معنی دارد فردی را با دیگران مقایسه کنیم! هر کس قابلیت‌های خود را دارد و به نسبت همان‌ها باید پیشرفت کند. خوش‌بختانه، در آموزه‌های امروزی، سنجیدن دانش‌آموز با هم‌کلاسی‌ها و واداشتن او به رقابت با دیگران، دیگر جایی ندارد!

توصیه‌های اجتماعی نروزی

آموزش مطالعات اجتماعی در ماه اسفند

در کارگاهی که تابستان گذشته با حضور آموزگاران پایه‌های سوم تا ششم درس مطالعات اجتماعی، با هدف تسهیل جریان یاددهی - یادگیری موضوعات این درس و بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان برگزار شد، بر این مسئله تأکید شد که دانش‌آموزان با انتخاب رشته‌ی تحصیلی و اشتغال به شغل، به منظور حضور مفید و مؤثر در جامعه، نیازمند احساس رضایت و خشنودی از خویشتن و شناخت و درک و تمرین رفتارهای اجتماعی مناسب هستند. بهترین زمان برای شکل‌گیری مبانی ذهنی لازم و گرایش به عادت‌های رفتاری مناسب در این زمینه، دوره‌ی پیش‌دبستان و دبستان است. بنابراین، ضروری است آموزش درس مطالعات اجتماعی با توجه و دقت بیشتری صورت گیرد.

یادآوری: مجموعه مطالب این بخش گزاشی از تجربه‌های یک واحد آموزشی است که ممکن است نقدهایی هم بر آن وارد باشد. نکته‌ی مهم این است که شما با شرایط مدرسه‌ی خودتان، البته با وفاداری به برنامه‌ی درسی ملی، شرایط یادگیری مناسب را برای دانش‌آموزان فراهم کنید.

جلسه‌ی پنجم معلمان درس مطالعات‌های اجتماعی ابتدایی
هفته‌ی آخر بهمن

دستور جلسه

۱. ارائه‌ی بازخورد فعالیت آموزشی ماه بهمن
۲. تهیه‌ی توصیه‌نامه‌ی نروزی
۳. تهیه‌ی برنامه‌ی درسی ماه اسفند

۱. ارائه‌ی بازخورد فعالیت‌های آموزشی ماه بهمن

برنامه‌ی درسی کلیه‌ی پایه‌ها طبق زمان‌بندی انجام شد، جز پایه‌ی چهارم که ارزشیابی کتبی آن به جلسه‌ی اول اسفند موکول شد. **پایه‌ی سوم:** در ضمن گفت‌وگوهای کلاسی، به علاقه‌مندی آگاهانه اشاره شد. تلاش شد این موضوع برای دانش‌آموزان روشن شود که نباید به دلیل نگرانی از عکس‌العمل دیگران، خود را به انجام رعایت قوانین و مقررات مقید کنند، بلکه فقط کافی است اهمیت و لزوم آن قوانین را درک کنند. در این صورت، با علاقه‌مندی آن‌ها را رعایت خواهند کرد. حضور در کنار مسئولان مدرسه در محل کارشان و مشاهده‌ی نحوه‌ی اجرای وظایفشان، شرایطی را که در صورت رعایت نکردن مقررات به‌وجود می‌آید، به آن‌ها نشان داد. نمادگذاری و نمادخوانی نقشه‌ی مدرسه تمرین شد. از آنجا که دانش‌آموزان با ایموجی‌ها و نمادهای کامپیوتری آشنا بودند، این کار برایشان راحت بود.

پایه‌ی چهارم: دانش‌آموزان در مورد تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم خود (مانند شرایط آب‌وهوایی که در فیلم و کارتون دیده بودند) از آب‌وهوای مناطق گوناگون صحبت کردند. کار روی دماسنج و باران‌سنج در گروه‌ها انجام شد. طرح موضوع زنجیره‌ی غذایی در طبیعت برای بچه‌ها جالب بود. هر کدام نام گیاه یا حیوانی را می‌گفتند و دیگری گیاه یا حیواناتی را که توسط آن خورده می‌شد و حیوانی که آن را می‌خورد، نام می‌برد. برای آن‌ها جالب

۲. تهیه‌ی توصیه‌نامه‌ی نوروزی

تا پایان اسفند کتاب‌های درسی پایان یافته و دانش‌آموزان برای دو هفته همراه خانواده خواهند بود. با توجه به ماهیت این درس امکان دارد آنچه را آموخته‌اند در محیط واقعی تجربه و مفاهیم را درونی‌سازی کنند. دانش‌آموزان تمرین‌های زیادی در گفت‌وگوهای کلاسی داشته‌اند. با شنیدن صحبت‌های دیگران فکری تازه‌ای به ذهنشان رسید و با بیان آن‌ها دوباره ایده‌های دیگری برای فکری تازه‌تر ایجاد شد. آن‌ها متوجه شدند چیزهایی گفته و شنیده شد که به تنهایی به فکرشان نمی‌رسید. آن‌ها این تجربه را پیدا کردند که اگر هر کس اطلاعات خود را با دیگران شریک شود و همه از آن استفاده کنند، به نتایج بهتری می‌رسند. روزهای تعطیل و دیدوبازدیدهای عید نوروز و سفرهای احتمالی می‌تواند فرصت مناسبی باشد که آن‌ها با هم‌سالان و حتی بزرگ‌سالان درباره‌ی مسائل گفت‌وگو کنند و دانش و تجربه‌ی بیشتری کسب کنند. به این منظور، با توجه به جمع‌بندی اهداف آموزش در کتاب راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی ویژه‌ی معلمان دوره‌ی ابتدایی، توصیه‌نامه‌ای برای ایام عید نوروز تهیه شد تا در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد.

توصیه‌نامه‌ی نوروزی پایه‌ی سوم

- روزهای عید نوروز فرصت خوبی است که آنچه را در کلاس مطالعات اجتماعی یاد گرفته‌اید، در موقعیتی واقعی تجربه کنید.
- به آب‌وهوای هر روز و تغییرات آن دقت و آن را با هوای روزهای سرد و آلوده‌ی زمستان مقایسه کنید.
- از آنچه در مورد ضرورت نظم و مقررات در مکان‌های مختلف و همکاری در خانواده آموخته‌اید، در طول سفر، در مسیر رفتن به مهمانی، هنگام پذیرایی از مهمانان و کمک به میزبانان استفاده کنید.
- از آنچه در مورد معرفی خود و دوستانتان در حضور جمع با استفاده از جملات و لحن مناسب آموخته‌اید، برای ایجاد ارتباط با افراد جدیدی که با آن‌ها آشنا

بود که انسان در بالای این زنجیره قرار دارد.

پایه‌ی پنجم: دانش‌آموزان در مورد تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم خود (مانند فیلم و کتاب و گفته‌های بزرگ‌ترها) از مکان‌های زیارتی صحبت کردند. درک تاریخ مبدأ کمی مشکل بود. تلاش شد با انجام تمرین‌هایی این موضوع تسهیل شود. برای این کار به مکالمات روزمره اشاره شد. مثل وقتی که والدین می‌گویند قبل

نشان داده شد و در مورد تغییر مرزها و دلایل آن در کلاس گفت‌وگو شد. در مورد ویژگی‌های طبیعی دریاهای شمال و جنوب کشور و مقایسه‌ی استفاده‌هایی که از هر کدام می‌شود، به وسیله‌ی کتاب‌های عکس توضیح داده شد. (عکس‌ها اسکن و روی پرده نشان داده شدند). مراسم بهمن‌ماه با مشارکت دانش‌آموزان و به سرپرستی شوراهای به خوبی انجام شد. همکاران با حوصله از حضور دانش‌آموزان استقبال کردند؛ هرچند در مواردی باعث کندی کار می‌شد.

از تولد تو یا بعد از ازدواج ما یا قبل از جنگ یا قبل از انقلاب که هر کدام از این اتفاق‌ها به نوعی مبدأ زمانی قرار می‌گیرند. درک تفاوت سال شمسی و قمری هم مشکل بود. در واقع لزوم آن را نمی‌فهمیدند.

پایه‌ی ششم: موضوعات دریاها و مرزها با استفاده‌ی کامل از کتاب راهنمای معلم ششم تدریس شد و توجه دانش‌آموزان را جلب کرد. نقشه‌های کشور ایران از دوره‌ی هخامنشیان تا زمان حاضر به دانش‌آموزان

می‌شوید استفاده کنید.

● برای تکمیل شجره‌نامه و شناختن روابط دورتر فامیلی، از اقوام خود که کمتر آن‌ها را ملاقات می‌کنید، پرس‌وجو کنید.
● در دیدوبازدیدها به شما گفته خواهد شد چقدر بزرگ‌تر شده‌ای. شما هم دقت کنید ببینید دیگران چه تغییراتی کرده‌اند.

● چه کسانی از فامیل و آشنایان دیگر در بین شما نیستند، چه نوزادانی به دنیا آمده‌اند و چه کسانی ازدواج کرده‌اند.
● به شکل و امکانات خانه‌هایی که می‌روید دقت کنید؛ به خصوص خانه‌های قدیمی و خانه‌هایی که در سفر می‌بینید. همچنین، خانه‌هایی که در فیلم‌ها و کارتون‌ها می‌بینید، چه ارتباطی با آب‌وهوای آن منطقه دارند؟

● اگر به بازدید از محلی می‌روید که راهنما یا نقشه یا برگه‌ی توضیحات دارد، آن را نگه دارید، بعد از تعطیلات به کلاس بیاورید و در مورد آن‌ها به دوستانتان توضیح دهید.

● اگر تاکسی اینترنتی می‌گیرید یا در اتومبیل از نرم‌افزار هدایت‌کننده استفاده می‌کنید، به نقشه‌ی آن دقت کنید.

● توجه کنید کسانی را که می‌بینید چه شغلی دارند. در این شغل چه چیزی تولید می‌شود یا چه کاری برای دیگران انجام می‌شود که در مقابل آن حقوق می‌گیرند.

● دقت کنید چه کارهایی به نظرتان اسراف می‌آید. آیا غذا بیش از نیاز تهیه می‌شود؟ آیا بقیه‌ی آن دور ریخته می‌شود؟
● در هنگام مهمانی‌ها چقدر زباله تولید می‌شود؟ آیا تفکیک می‌شوند؟

● به آنچه مصرف یا استفاده می‌شود دقت کنید که از چه چیزهایی درست شده است و چگونه. اگر نمی‌دانید پرسید.
● دقت کنید چه چیزهایی می‌خرید؟ آیا همه‌ی آن‌ها ضروری هستند؟ آیا چیزهای ضروری‌تری هستند که بعداً لازم داشته باشید؟

● فکر کنید با عیدی‌هایی که می‌گیرید می‌خواهید چه کار کنید؟ می‌توانید مقداری از آن‌ها را پس‌انداز کنید؟
اگر کسی قصه‌های شاهنامه را بلد بود، از او بخواهید برایتان تعریف کند.

● به جای بازی‌های یارانه‌ای، به چیزهای جالب زیادی که دوروبرتان هست توجه کنید.

● از هم‌سالانتان در مورد مدرسه‌هایشان پرس‌وجو کنید. بعد از تعطیلات برای کلاس توضیح دهید.

● یک سررسید تهیه کنید و مثل سررسید کلاس، اتفاقات روزانه را در آن یادداشت کنید. نکات جالب آن را بعد از تعطیلات برای کلاس توضیح دهید.

امیدوارم با استفاده از تجربه‌هایی که در مورد کار گروهی و

ارتباط با دوستانتان در مدرسه داشته‌اید، بازی‌های گروهی و معاشرت‌های لذت‌بخش و شادی‌آوری با هم‌سالان داشته باشید. توجه و احترام به بزرگ‌ترها و قدردانی از زحمات آن‌ها و کمک و همکاری با آن‌ها را فراموش نکنید. روزهای بسیار خوشی را در کنار خانواده برای شما آرزو می‌کنم.

برای دیدن توصیه‌نامه‌ی نوروزی پایه‌ی چهارم
بارکد مقابل را اسکن

و یا به لینک

https://roshdmag.ir/Roshdmag_content/media/image/2018/12/13486_orig.pdf

مرآجه کنید.

توصیه‌نامه‌ی نوروزی پایه‌ی پنجم

● روزهای عید نوروز فرصت بسیار خوبی است که آنچه را در کلاس مطالعات اجتماعی یاد گرفته‌اید، در یک موقعیت واقعی تجربه کنید.

● به آب‌وهوای هر روز و تغییرات آن دقت و آن را با هوای روزهای سرد و آلوده‌ی زمستان مقایسه کنید.

● از آنچه در مورد ضرورت نظم و مقررات در مکان‌های مختلف و همکاری در خانواده آموخته‌اید، در سفر، در مسیر رفتن به مهمانی، پذیرایی از مهمانان و کمک به میزبانان استفاده کنید.

● از آنچه در مورد معرفی خود و دوستانتان در حضور جمع با استفاده از جملات و لحن مناسب آموخته‌اید، برای ایجاد ارتباط با افراد جدیدی که با آن‌ها آشنا می‌شوید استفاده کنید.

● برای تکمیل شجره‌نامه و شناختن روابط دیگر فامیلی، از اقوامی که کمتر آن‌ها را ملاقات می‌کنید، پرس‌وجو کنید.

● در دیدوبازدیدها به شما گفته خواهد شد چقدر بزرگ‌تر شده‌ای. شما هم دقت کنید ببینید دیگران چه تغییراتی کرده‌اند.

● چه کسانی از فامیل و آشنایان دیگر در بین شما نیستند؟ چه نوزادانی به دنیا آمده‌اند؟ چه کسانی ازدواج کرده‌اند؟

● به شکل و امکانات خانه‌هایی که می‌روید دقت کنید؛ به خصوص خانه‌های قدیمی و خانه‌هایی که در سفر می‌بینید. همچنین، خانه‌هایی که در فیلم‌ها و کارتون‌ها می‌بینید، چه ارتباطی با آب‌وهوای آن منطقه دارند؟

● اگر به بازدید از محلی می‌روید که راهنما یا نقشه یا برگه‌ی توضیحات دارد، آن را نگه دارید و بعد از تعطیلات به کلاس بیاورید و در مورد آن‌ها به دوستانتان توضیح دهید.

● اگر تاکسی اینترنتی می‌گیرید یا در اتومبیل از نرم‌افزار هدایت‌کننده استفاده می‌کنید، به نقشه‌ی آن دقت کنید.

● کسانی که می‌بینید چه شغلی دارند. در این شغل چه چیزی تولید می‌شود یا چه کاری برای دیگران انجام می‌شود که در مقابل آن حقوق می‌گیرند؟

- دقت کنید چه کارهایی به نظرتان اسراف می‌آید؟ آیا غذا بیش از نیاز تهیه می‌شود؟ آیا بقیه‌ی آن دور ریخته می‌شود؟
- در مهمانی‌ها چقدر زباله تولید می‌شود؟ آیا تفکیک می‌شوند؟
- به آنچه مصرف یا استفاده می‌شود دقت کنید، ببینید از چه چیزهایی درست شده‌اند و چگونه؟ اگر نمی‌دانید بپرسید.
- دقت کنید چه چیزهایی می‌خرید؟ آیا همه‌ی آن‌ها ضروری هستند؟ آیا چیزهای ضروری‌تری هستند که بعداً لازم داشته باشید؟
- فکر کنید با عیدی‌هایی که می‌گیرید می‌خواهید چه کار کنید؟ می‌توانید مقداری از آن‌ها را پس‌انداز کنید؟
- اگر کسی قصه‌های شاهنامه را بلد بود، از او بخواهید برایتان تعریف کند.
- به جای بازی‌های یارانه‌ای، به چیزهای جالب زیادی که دوروبرتان هست توجه کنید.
- از همسالانتان در مورد مدرسه‌هایشان پرس‌وجو کنید. بعد از تعطیلات برای کلاس توضیح دهید.
- یک سررسید تهیه کنید و مثل سررسید کلاس، اتفاقات روزانه را در آن یادداشت کنید. نکات جالب آن را بعد از تعطیلات برای کلاس توضیح دهید.
- جهت‌های اصلی و فرعی جغرافیایی را در سفرهای درون‌شهری و بین‌شهری دنبال کنید و به آب‌وهوای مناطقی که می‌روید دقت کنید.

- با توجه به آنچه در کلاس مطالعات اجتماعی یاد گرفته‌اید، به رود، دریا، کوه، قله، جلگه، دشت و پدیده‌های طبیعی دیگر که با آن‌ها روبه‌رو می‌شوید دقت کنید و درباره‌ی آن‌ها پرس‌وجو کنید.
- در مورد استفاده از انواع راه‌های (زمینی، هوایی و دریایی) که احتمالاً از آن‌ها می‌گذرید، دقت کنید و درباره‌ی آن‌ها پرس‌وجو کنید.

- اگر به روستا می‌روید، به زندگی روستایی دقت و آن را با زندگی شهری مقایسه کنید. اگر توانستید عکس بگیرید و برای کلاس بیاورید.
- می‌توانید در هفته‌ی دوم تعطیلات سری به شهر کتاب بزنید و در بخش مربوط به گروه سنی خود کتاب‌های تاریخ و جغرافیا را ورق بزنید و از هر کدام خوششان آمد، آن را بخرید یا مشخصاتش را یادداشت کنید و از کتابخانه امانت بگیرید. می‌توانید کتاب یا مشخصات آن را به کلاس بیاورید.
- می‌توانید به سایت دانشنامه‌ی رشد www.daneshnamehroshd.ir مراجعه کنید و از اطلاعات آن استفاده کنید یا فیلم‌های مستند تاریخ و جغرافیای شبکه‌ی مستند را از طریق سایت doctv.ir تماشا کنید. اگر توانستید فیلم را ضبط کنید و به کلاس بیاورید.

برای دیدن توصیه‌نامه‌ی نوروزی پایه‌ی هشتم
بارکد مقابل را اسکن

و یا به لینک
https://roshdmag.ir/Roshdmag_content/media/image/2018/12/13486_orig.pdf
مراجعه کنید.

شناختن اعضای فامیل، روابط فامیلی و تکمیل شجره‌نامه

توجه به زندگی مردم منطقه

توجه به نقشه‌ها و راهنماهای مکان‌ها

شنیدن قصه‌های شاهنامه

توجه به بازی‌ها به جز بازی‌های رایانه‌ای

سر زدن به شهر کتاب یا کتاب‌فروشی‌ها

مشاوره آموزشی

تصویرگر: آرش عادل

توصیه‌های نوروزی برای درس مطالعات اجتماعی

- ۹ شنیدن قصه‌های شاهنامه
- ۱۰ توجه به بازی‌ها به جز بازی‌های رایانه‌ای
- ۱۱ توجه به جغرافیای منطقه
- ۱۲ توجه به انواع راه‌های ترابری
- ۱۳ توجه به زندگی مردم منطقه
- ۱۴ سر زدن به شهر کتاب یا کتاب‌فروشی‌ها
- ۱۵ سایر موارد را می‌توانید در توصیه‌نامه‌ها ببینید.

- ۱ توجه به آب‌وهوای روزانه و تغییرات آن
- ۲ توجه به ضرورت نظم و مقررات
- ۳ شناختن اعضای فامیل، روابط فامیلی و تکمیل شجره‌نامه
- ۴ توجه به ارتباط آب‌وهوای منطقه با شکل خانه‌ها
- ۵ توجه به نقشه‌ها و راهنماهای مکان‌ها
- ۶ توجه به شغل افراد مختلف
- ۷ توجه به مواد مصرفی در خانواده
- ۸ با عیدی‌هایتان چه کار می‌کنید؟

برنامه‌ی درسی پایه‌ی سوم برای هشت جلسه نوشته شد.

مورد	مفاهیم کلیدی	راهبرد یا حوزه‌ی موضوعی
مراقبت از خود و رعایت حقوق دیگران در کوچه و خیابان کارکرد پلیس، کارکرد پست قوانین رفت‌وآمد	مسئولیت‌ها و تکالیف نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی حقوق و قوانین	نظام اجتماعی
-	-	زمان، تداوم و تغییر
آموزه‌های دینی، حرکت از خانه با نام و یاد خدا	میراث فرهنگی	فرهنگ و هویت
علاقه‌مندی آگاهانه به رعایت مقررات رفت‌وآمد و احترام به حقوق دیگران تمایل آگاهانه به حفاظت از خود و رعایت نکات ایمنی	مسئولیت‌پذیری	ارزش‌ها و اخلاق
موقعیت مکانی پدیده‌ها در کوچه و خیابان رابطه‌ی فرد با فضاها و پیرامون موقعیت مکانی	پدیده‌های مکانی و پراکندگی رابطه‌ی انسان و محیط	فضا و مکان
-	-	منابع و فعالیت‌های اقتصادی

جلسات

در کلاس را به او بدهید تا کتاب شما را بیاورد (با کروکی). با دوستی از کلاس دیگر در حیاط مدرسه هستید. نشانی کلاس و میز خود را به او بدهید تا کتاب شما را بیاورد (با کروکی). از روی نقشه‌ی شهرتان بگویید خانه‌ی شما در کجای شهر است؟ از روی نقشه‌ی شهرتان بگویید مدرسه‌ی شما در کجای شهر است؟ برای رفتن از خانه به مدرسه به چه جهتی باید بروید؟ برای رفتن از مدرسه به خانه به چه جهتی باید بروید؟

۱. گفت‌وگو: وقتی می‌گوییم آدرس یا نشانی، منظورمان چیست؟ چرا بزرگراه‌ها، خیابان‌ها و کوچه‌ها اسم یا شماره دارند؟ این اسم‌ها چگونه انتخاب می‌شوند؟ چرا خانه‌ها شماره‌ی پلاک دارند؟ این پلاک‌ها چگونه تعیین و نصب می‌شوند؟ می‌توانید نشانی خانه‌ی خود را بگویید؟ نشانی خانه‌ی چه کسان دیگری را می‌توانید بگویید؟ می‌توانید نشانی مدرسه‌ی خود را بگویید؟ می‌توانید نشانی محل کار پدر و مادر خود را بگویید؟ چشمتان را ببندید و مسیر خانه تا سوپر محله‌تان را به خاطر بیاورید و هرچه را سر راه می‌بینید، بگویید. خواندن متن درس و تصویرخوانی درس خانه‌ی شما کجاست.

۴. گفت‌وگو: وقتی می‌گوییم پیام، منظورمان چیست؟ وقتی کسی در کنار ماست، چگونه پیام خود را به او می‌رسانیم؟ وقتی کسی از ما دور است، چگونه پیام خود را به او می‌رسانیم؟ چرا نامه می‌فرستیم؟ نامه چگونه به دست کسی می‌رسد؟ در اداره‌ی پست چه اتفاقی می‌افتد؟ وقتی اداره‌ی پست نبود، پیام‌ها چگونه فرستاده و دریافت می‌شدند؟ امروزه پیام‌ها به چه شکل‌هایی فرستاده و دریافت می‌شوند؟ وقتی می‌گوییم کدپستی، منظورمان چیست؟ فرض کنید برای کسی هدیه گرفته‌اید. وقتی او نزدیک ماست، چگونه بسته را به او می‌رسانیم؟ وقتی کسی از ما دور است، چگونه بسته را به او می‌رسانیم؟ خواندن متن درس و تصویرخوانی درس پست و انجام فعالیت‌های کتاب.

۲. گفت‌وگو: وقتی می‌گوییم جهت، منظورمان چیست؟ جهت‌های اصلی را می‌شناسید؟ انسان‌ها برای انجام چه کارهایی به دانستن جهت‌ها نیاز داشته و دارند؟ دانستن جهت‌ها چه کمکی به کاروان‌های تجاری، هنگام گذشتن از بیابان‌ها، می‌کرده است؟ دانستن جهت‌ها چه کمکی به دریانوردان، هنگام گذشتن از دریاها، می‌کند؟ دانستن جهت‌ها چه کمکی به خلبانان هواپیماها می‌کند؟ قطب‌نما چیست؟ قبله‌نما چیست؟ یک نمونه کارت عروسی که کروکی دارد به دانش‌آموزان نشان داده می‌شود و درباره‌ی آن توضیح داده می‌شود. خواندن متن درس و تصویرخوانی جهت‌های اصلی.

۵. گفت‌وگو: ایمنی رفت‌وآمد: هنگام رفت‌وآمد در کوچه و خیابان چه مشکلاتی ممکن است برای ما پیش بیاید؟ چگونه می‌توانیم از پیش آمدن این مشکلات جلوگیری کنیم؟ برای گرفتن گواهی‌نامه‌ی رانندگی چه کارهایی باید انجام داد؟

۳. انجام فعالیت‌های کتاب با استفاده از جهت‌های اصلی: با هم کلاسی در حیاط مدرسه هستید. نشانی میز خود

درباره‌ی علائم راهنمایی و رانندگی چه می‌دانید؟ چرا یک راننده جریمه می‌شود؟ این جمله را کامل کنید: کاش پدر یا مادرم هنگام رانندگی ... نمی‌کرد. کاش پدر یا مادرم هنگام رانندگی ... می‌کرد. عابر پیاده چه نکاتی را باید رعایت کند؟ پل هوایی در چه جاهایی نصب می‌شود؟ چرا؟ خواندن درس ایمنی در کوچه و خیابان و تصویرخوانی.

۶ و ۷. انجام فعالیت‌های کتاب

۸. ارزشیابی شفاهی و توضیح درباره‌ی برگه‌ی توصیه‌هایی برای ایام تعطیل و توزیع آن بین دانش‌آموزان. برگه باید به رؤیت والدین برسد و امضا شود و به معلم تحویل داده شود. معلم بعد از ثبت اسامی آن‌ها را به دانش‌آموزان برمی‌گرداند تا بتوانند در طول تعطیلات به آن‌ها مراجعه کنند.

پایه‌ی چهارم فصل ۶ ما ایرانی هستیم

برنامه‌ی درسی پایه‌ی چهارم برای ۱۲ جلسه نوشته شد.

مفاهیم کلیدی	موازد	راهبرد یا حوزه‌ی موضوعی
حقوق و قوانین، مسئولیت‌ها و تکالیف	قانون اساسی، احترام به پرچم، سرود ملی و... و پیروی از رهبری	نظام اجتماعی
تحول، پیشرفت و تداوم، مدارک و شواهد، علت‌ها و معلول‌ها	انقلاب اسلامی، تغییر حکومت شاهنشاهی به جمهوری اسلامی، تقویم و کارکردهای آن، روزهای تعطیل رسمی، علل وقوع انقلاب اسلامی	زمان، تداوم و تغییر
تنوع فرهنگ‌ها و شیوه‌های زندگی، میراث فرهنگی، تعلق و هویت	تنوع اقوام ایرانی، آشنایی با ابعاد شخصیتی امام خمینی (ره) تعلق به کشور ایران	فرهنگ و هویت
مسئولیت‌پذیری، میهن دوستی	مسئولیت نسبت به حفظ آرمان‌های انقلاب و خون شهدا، احترام به نمادهای ملی	ارزش‌ها و نگرش‌ها
پدیده‌های مکانی و پراکندگی	موقعیت مکانی برخی از اقوام	فضا و مکان
-	-	منابع و فعالیت‌های اقتصادی

جلسات

۱. ارزشیابی فصل قبل
۲. گفت‌وگو درباره‌ی نشانه‌های ملی ما: قانون اساسی، خط و زبان فارسی، پرچم، سرود ملی و تقویم مشترک که با عید نوروز شروع می‌شود.
۳. خواندن متن کتاب و تصویرخوانی
۴. انجام فعالیت‌های کتاب
۵. گفت‌وگو درباره‌ی تقویم: آیا تا به حال از تقویم استفاده کرده‌اید؟ چرا این همه تقویم چاپ می‌شود؟ مردم از تقویم چه استفاده‌هایی می‌کنند؟ آیا تقویم همیشه بوده است؟ آیا تقویم همه‌ی کشورها مثل هم است؟
۶. خواندن متن کتاب و تصویرخوانی
۷. انجام فعالیت‌های کتاب

پایه‌ی پنجم فصل ۵ ایران بعد از اسلام

برنامه‌ی درسی پایه‌ی پنجم برای ۱۲ جلسه نوشته شد.

جلسات

۱. گفت‌وگو درباره‌ی تاریخ اسلام که سال گذشته خوانده شده است. خواندن متن کتاب و تصویرخوانی
۲. گفت‌وگو درباره‌ی حکومت‌های ایرانی بعد از اسلام.
۳. گفت‌وگو درباره‌ی رونق فرهنگ و هنر در دوره‌ی حکومت‌های ایرانی. خواندن متن کتاب و تصویرخوانی
۴. انجام فعالیت‌های کتاب

۵. گفت‌وگو درباره‌ی وزیران کاردان ایرانی و نقش آن‌ها در آبادانی شهرها. خواندن متن کتاب و تصویرخوانی
۶. انجام فعالیت‌های کتاب
۷. گفت‌وگو درباره‌ی حمله‌ی مغول، علل و پیامدهای آنخواندن متن کتاب و تصویرخوانی
۸. انجام فعالیت‌های کتاب
۹. گفت‌وگو درباره‌ی بازسازی ویرانه‌ها. خواندن متن کتاب و تصویرخوانی
۱۰. انجام فعالیت‌های کتاب
۱۱. مرور تاریخ ایران از ابتدا تاکنون و نشان دادن آن روی خط زمان روی تخته، به کمک معلم
۱۲. ارزشیابی کتبی و توضیح درباره‌ی برگه‌ی توصیه‌هایی برای ایام تعطیل و توزیع آن بین دانش‌آموزان. برگه باید به رؤیت والدین برسد و پس از امضا به معلم تحویل شود. معلم بعد از ثبت اسامی، آن‌ها را به دانش‌آموزان برمی‌گرداند تا بتوانند در طول تعطیلات به آن‌ها مراجعه کنند.

پایه‌ی ششم فصل‌های ۱۱ و ۱۲ / ایستادگی در برابر بیگانگان و آزادی خرمشهر

برنامه‌ی درسی پایه‌ی ششم برای ۱۲ جلسه نوشته شد.

مفاهیم کلیدی		راهبرد یا حوزه‌های موضوعی
(فصل ۱۲) آزادی خرمشهر	(فصل ۱۱) ایستادگی در برابر بیگانگان	
مسئولیت‌ها، تکالیف، نقش‌ها و گروه‌ها، حقوق و قوانین	-	نظام اجتماعی
تحول، پیشرفت و تداوم، علت‌ها، معلول‌ها	تحول، پیشرفت و تداوم، مدارک و شواهد	زمان تداوم و تغییر
تعلق و هویت	میراث فرهنگی، تعلق و هویت	فرهنگ و هویت
حفاظت از محیط	پراکندگی و پدیده‌های مکانی	فضا و مکان
-	-	منابع و فعالیت‌های اقتصادی
میهن‌دوستی، روحیه‌ی دفاع از میهن و تمامیت ارضی کشور قردانی از شهدا و ایثارگران	میهن‌دوستی، احساس تعلق و افتخار به بزرگان و مبارزان با استعمار	ارزش‌ها و نگرش‌ها

جلسات

۱. گفت‌وگو درباره‌ی انواع سوءاستفاده از دیگران و عکس‌العمل مناسب در مقابل آن. خواندن متن و تصویرخوانی درس استعمار چیست.
۲. انجام فعالیت‌های کتاب
۳. گفت‌وگو درباره‌ی منابع غنی ایران و تمایل کشورهای دیگر به سوءاستفاده از آن. خواندن متن و تصویرخوانی درس مبارزه‌ی مردم ایران با استعمار
۴. انجام فعالیت‌های کتاب
۵. نمایش فی‌البداهه با موضوع دزد در خانه. گفت‌وگو و مشورت یک پدر و مادر هنگامی که می‌فهمند دزدی به خانه‌ی آن‌ها آمده است (توسط گروه‌های داوطلب دونفره)
۶. نمایش فی‌البداهه با موضوع حمله به محله یا مجتمع مسکونی. گفت‌وگو و مشورت سه نفر از همسایگان، هنگامی که می‌فهمند دزدها به مجتمع یا محله‌ی آن‌ها آمده‌اند (توسط گروه‌های داوطلب سه‌نفره)
۷. نمایش فی‌البداهه با موضوع حمله به شهر. گفت‌وگو

سلام بر پرورش هنری کودکان

بکشد و چند نخ به آن وصل کند و سر هر نخ یک بادکنک بکشد. به این ترتیب، مرحله به مرحله کار کامل می‌شود و کودک می‌بیند که یک نقاشی کامل را کشیده است و می‌تواند آن را به دلخواه رنگ‌آمیزی کند. به کمک این روش کودکان می‌توانند موضوعات پیچیده را به صورت ساده و مرحله‌به‌مرحله رسم کنند. این تجربه‌ها به این کودکان می‌آموزد که هر موضوع پیچیده‌ای را می‌توانند اجرا کنند. ترس از انجام فعالیت در آن‌ها از بین می‌رود و مانند سایر کودکان به کلاس هنر علاقه‌مند می‌شوند. همچنین، معلم هنر می‌تواند برای ساختن حجم یک حیوان مانند فیل، از کودکان بخواهد با خمیر، گل، کاغذ خیس شده یا ماده‌ی در دسترس دیگر، یک حجم گرد بزرگ برای بدن فیل بسازند و دم فیل را به آن اضافه کنند. سپس یک کره‌ی دیگر برای سر فیل بسازند و به آن وصل کنند. در مرحله‌ی بعد، یک فتیله برای خرطوم آماده و به سر وصل کنند؛ بعد گوش‌ها را بسازند و به آن اضافه کنند. چهار حجم استوانه‌ای شبیه درخت بسازند و دست

بنابراین، ترس کودک از اجرای برنامه با موضوعی که از نظر او بسیار پیچیده است، از بین می‌رود. پس از تأیید و تشویق معلم، اعتمادبه‌نفس کودک افزایش می‌یابد. به این ترتیب، در اجرای فعالیت‌های بعدی با شهامت بیشتری اقدام خواهد کرد.

● چنانکه گفته شد، کلاس هنر نباید به یک یا دو رشته‌ی هنری محدود باشد. کودکان باید در تمام زمینه‌ها تجربه و پیشرفت کنند. برای بروز خلاقیت در کودکان باید آن‌ها را در یافتن راه مناسب بیان هنری آزاد گذاشت و از دادن الگو، روش یا حرکت‌های از پیش تعیین‌شده خودداری کرد.

بنابراین، متناسب با رشته‌ای هنری که در هر جلسه در کلاس تجربه می‌شود، معلم می‌تواند از روش مرحله‌به‌مرحله استفاده کند. در این روش، معلم از کودکی که برای کشیدن نقاشی موضوعی مانند بادکنک فروش احساس ناتوانی می‌کند، می‌خواهد یک دایره در صفحه‌ی کاغذ بکشد. پس از آنکه کودک یک دایره کشید، از او می‌خواهد اجزای صورت را در این دایره رسم کند تا سر بادکنک‌فروش کامل شود. سپس از او می‌خواهد گردن مرد بادکنک‌فروش را بکشد و در مرحله‌ی بعد بدن او را به گردن اضافه کند. ممکن است کودک به جزئیاتی مانند کفش‌ها، دست‌ها و جیب و یقه و تکه‌ی لباس توجه نکند. معلم از او می‌خواهد این بخش‌ها را به نقاشی اضافه کند. سپس از کودک می‌خواهد یک چوب در دست مرد بادکنک‌فروش

معلمان با تجربه می‌دانند که برخی از دانش‌آموزان در انجام فعالیت‌های تحصیلی احساس ناتوانی و ناامیدی دارند و فکر می‌کنند نمی‌توانند موفق شوند. در حالی که بعضی از آن‌ها پس از ارائه‌ی برنامه، با مطرح کردن موضوع، شروع به کار می‌کنند و نتیجه‌ی مطلوب هم می‌گیرند. در کلاس هنر این موضوع بارها اتفاق می‌افتد. نقش معلم در زمینه‌ی هدایت و راهنمایی کودکانی که احساس ناتوانی دارند بسیار حائز اهمیت است. معلم هنر برای کمک به این قبیل کودکان می‌تواند از روش‌های گوناگون استفاده کند؛ از جمله:

● ساده‌ترین روش کار با کودکان ارائه‌ی برنامه‌های اتفاقی است. معلم می‌تواند از دانش‌آموزان بخواهد به شکل ابرها نگاه کنند و بگویند هر کدام شبیه چه پدیده‌ی آشنایی هستند. یا یک کاغذ مصرف‌شده را مچاله کنند و تشخیص دهند به چه چیزی شباهت دارد و آن را با وسایل دیگری مثل کاغذ بریده، لوازمی مانند گیره‌ی پرونده و تکه‌ی رنگ‌آمیزی با آبرنگ یا گواش کامل کنند. همچنین، معلم می‌تواند از آن‌ها بخواهد شکل‌های هندسی بریده شده را از زاویه‌های گوناگون ببینند و هر کدام را به دلخواه خود نقاشی کنند. همچنین، می‌توانند خمیر یا گل حجم‌سازی را به شکل توپ یا فتیله در آورند و با اضافه کردن جزئیات، آن را به شکل دلخواه درست کنند. در این برنامه‌ها هر یک از دانش‌آموزان برحسب توان خود به فعالیت هنری می‌پردازد و موضوع‌یابی می‌کند؛

یک حجم زیبا می‌سازد. گاه یکی از دانش‌آموزان با جمع‌آوری پر پرندگان و گلبرگ گل‌ها و برگ‌ها به کلاژ (تکه چسبانی) می‌پردازد. بنابراین، معلم متناسب با علاقه‌های کودکان، آن‌ها را به انجام فعالیت هنری ترغیب و تشویق می‌کند. او دانش‌آموزانی را که ایده‌ای برای اجرای فعالیت هنری ندارند، به جست‌وجو کردن در طبیعت و یافتن پدیده‌های دلخواه هدایت می‌کند. پس از یافتن موضوع دلخواه، در مورد ایده‌ی کار هنری از او سؤال می‌کند تا کودک بتواند موضوع دلخواه خود را در یک رشته‌ی هنری ارائه دهد. معلم با تأیید و راهنمایی آن‌ها، دانش‌آموزان را به اجرای فعالیت‌های متنوع هنری تشویق می‌کند. معلم هنر با اشراف بر روان‌شناسی رشد و آگاهی از توانایی‌های ذهنی و فیزیکی دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی، سطح انتظارات خود را مشخص می‌کند. بنابراین، آنچه از کودک پایه‌ی اول ابتدایی پذیرفته می‌شود، با انتظارات معلم از دانش‌آموز پایه‌ی ششم متفاوت است. به این ترتیب، ارائه‌ی موضوع کار هنری هماهنگ با پایه‌های تحصیلی صورت می‌گیرد. اگر معلم کودک پایه‌ی اول ابتدایی را با کشیدن جزئیات یک چهره تشویق می‌کند، از کودک پایه‌ی چهارم انتظار دارد بتواند صف مسافران قطار را روی کاغذ به خوبی نشان بدهد. معلم هنر باید هم‌زمان با استفاده از روش‌های صحیح آموزش غیرمستقیم در کلاس هنر، با میزان توانایی‌های شاگردان هم آشنا باشد و در هر پایه انتظارات بیشتری را مطرح کند و در پرورش هوش و استعداد و شکوفایی خلاقیت آن‌ها سهم بیشتری را به عهده بگیرد؛ اگرچه گاه استعداد و هوش برخی از شاگردان از حد انتظار بالاتر است و معلم باید راه را برای رشد و شکوفایی توانایی‌های آن‌ها باز بگذارد.

می‌کنند و هر یک براساس توانایی هوش‌های چندگانه‌ی خود جذب یکی از ویژگی‌های طبیعت می‌شوند. معلم هنر پس از گردش در طبیعت از کودکان می‌خواهد بگویند به چه چیزهایی توجه کرده‌اند و براساس علاقه‌های خودشان فعالیت هنری انجام دهند. هنگامی که هر دانش‌آموز در مورد آنچه مشاهده کرده است، صحبت کند دیگران هم در تجربه‌های آن‌ها شریک می‌شوند و نسبت به ویژگی‌های متفاوت طبیعت حساسیت پیدا می‌کنند. بعضی از کودکان هم در مورد پدیده‌های طبیعی شعر یا داستان می‌نویسند و برخی به نقاشی از صحنه‌های زندگی حیوانات یا نمایش گل‌ها و گیاهان علاقه نشان می‌دهند. گاه کودکی می‌خواهد ماکت لانه‌ی زنبورها را بسازد و زندگی گروهی زنبورها را تجسم بخشد. گاه کودکی به تقلید صدای پرندگان یا حالت راه رفتن حیوانات علاقه دارد و به نمایش یک صحنه‌ی طبیعی می‌پردازد. بعضی از کودکان هم سنگ‌ها را جمع می‌کنند تا آن‌ها را رنگ‌آمیزی کنند یا چیزی با آن‌ها بسازند. گاه کودکی با جمع‌آوری شاخ و برگ درختان

و پای فیل را به بدن آن وصل کنند. در صورت تمایل، برای فیل خود دندان یا عاج بسازند و به کار اضافه کنند. معلم هنر همه‌ی نمونه‌ها را تأیید و دانش‌آموزان را تشویق می‌کند؛ چون هر کدام ایده‌ی ذهنی خود را به اجرا درآورده است. در دوره‌ی ابتدایی، سطح خلاقیت کودکان بسیار بالاست و ارائه‌ی این تنوع و تفاوت دید جذابیت زیادی ایجاد می‌کند.

روش صحیح کار با کودکان به این تنوع منجر می‌شود، در حالی که الگوبرداری یا پیروی از دستورات خاص، مانع بروز ایده‌های بدیع کودکان می‌شود.

● چنانکه گفته شد، برخی از آموزش‌ها و مهارت‌های علمی، ارتباط کودکان را با دنیای واقعی تقویت نمی‌کنند، ولی معلمان هنر می‌توانند این آموزش‌ها را در طبیعت انجام دهند. فرصت گردش در طبیعت باعث می‌شود کودکان انواع هوش‌های خود را به روش‌های عملی به‌کار گیرند. معلم هنر دانش‌آموزان را برای جست‌وجو و مشاهده‌ی ویژگی‌های پدیده‌های طبیعی راهنمایی می‌کند. کودکان در این فرصت با طبیعت ارتباط برقرار

ساختن برای آموختن

معلم‌های خوش‌فکری هستند که برای تفهیم درس‌ها به دانش‌آموزانشان، روش‌های ابداعی خودشان را دارند. خوب است شبکه‌ای ایجاد شود که این تجربه‌ها در آنجا به اشتراک گذاشته شوند. برای شروع، در این صفحه و در هر شماره، تعدادی تجربه منتشر می‌شود. این تجربه‌ها فیلم‌برداری شده‌اند و فیلم‌ها در منوی فیلم سایت مجله به نشانی www.eb.roshdmag.ir موجودند. شما هم می‌توانید از تجربه‌های آموزشی خود فیلم‌برداری کنید و گزارش آن را بنویسید و برای ما ارسال کنید تا به نام خودتان چاپ شود.

نام و موضوع درس: علوم پنجم / برگه از تاریخ زمین

نوع تجربه: تشکیل فسیل

● **هدف:** آزمایش ساخت فسیل در کلاس همواره با چالش‌های گوناگون مواجه بوده است. در بیشتر مواقع، از مدل قالب‌گیری استفاده می‌شود؛ به این شکل که یک قالب از گیاه یا حیوانی با گل رس یا گچ و امثال آن پر می‌شود و یا قسمتی از اندام جاندار یا برگ درخت روی گل رس فشار داده می‌شود. اما در آزمایش حاضر ساخت فسیل به شکلی شبیه‌تر به آنچه در واقعیت اتفاق می‌افتد نشان داده می‌شود.

وسایل لازم

۱. چسب حرارتی
۲. کاغذ
۳. قند، شکلات یا گچ طرح‌دار

● **شرح:** دستگاه چسب حرارتی را روشن می‌کنیم و می‌گذاریم داغ شود. تکه‌ی قند یا شکلات را روی برگه‌ی کاغذ قرار می‌دهیم و با چسب حرارتی روی آن را به‌طور کامل چسب می‌زنیم. اجازه می‌دهیم چسب خشک شود. سپس قند یا شکلات آغشته به چسب را داخل ظرف آب می‌اندازیم و صبر می‌کنیم قند یا شکلات در آب حل شود. کاغذ هم در آب متلاشی می‌شود. در نهایت، قالبی از چسب حرارتی باقی می‌ماند.

در طبیعت، هنگامی که اجزای بی‌جان حیوان یا گیاهی با گل یا املاح پوشانده می‌شود، قسمت‌های سفت آن، قالبی را شکل می‌دهند. پس از مدتی، اجزای بدن تجزیه می‌شوند و قالب به جا مانده در طول زمان به سنگ تبدیل می‌شود.

نام و موضوع درس: علوم پنجم / چه خبرا

نوع تجربه: دستگاه شنوایی

● **هدف:** در آموزش دستگاه شنوایی در کلاس، یا به شکل کتاب بسنده می‌شود یا با استفاده از مولاژ، فرایند انتقال صدا به گوش میانی و تبدیل آن به امواج شنوایی توضیح داده می‌شود. در این آزمایش، با ساخت شبیه‌ساز دستگاه شنوایی، می‌توانیم تبدیلی صدا به امواج توسط گوش میانی

شفاف باشد.

ایجاد صدا در کنار پرده‌ی اول آن را به ارتعاش درمی‌آورد. بسته بودن لوله توسط سلفون باعث می‌شود طرف دوم نیز به ارتعاش درآید که حاصل آن لرزیدن نی و تکان خوردن انتهای آن است. چون انتهای نی که تیزتر است داخل آب قرار دارد، سطح آب نیز مرتعش می‌شود. این عملکرد شبیه فرایندی است که در گوش اتفاق می‌افتد و صدا به موج صوتی تبدیل می‌شود.

شرح ساخت: از لوله‌ی پلیکا به

عنوان گوش میانی استفاده می‌کنیم و دو طرف آن را با سلفون می‌پوشانیم. یک طرف را به عنوان پرده‌ی سماخ در نظر می‌گیریم و یک نی را به پرده‌ی دوم متصل می‌کنیم. در واقع نی کار استخوان‌های رکابی، سندان‌ی و چکشی را انجام می‌دهد. در قسمت پایینی که نوک آن را تیز کرده‌ایم، ظرفی پر از آب قرار می‌دهیم. برای بهتر نشان دادن ارتعاشات، بهتر است صفحه‌ای شطرنجی زیر ظرف آب قرار دهیم و ظرف آب از جنس شیشه‌ای و

و گوش داخلی را نشان دهیم.

وسایل لازم

۱. لوله‌ی پلیکا با قطر ۱۲ سانتی‌متر و طول ده سانتی‌متر
۲. مقداری سلفون
۳. نی نوشابه
۴. چسب حرارتی
۵. شیشه‌ی ساعتی یا ظرف نمونه
۶. کاغذ شطرنجی
۷. پایه‌ی چوبی یا پلاستیکی

۲۴ نکته در آموزش درس مطالعات اجتماعی

رعایت نکاتی که این درس را ساده و شیرین می‌کند

- ۱ هدف اصلی از آموزش مطالعات اجتماعی تربیت اجتماعی و آمادگی برای زندگی است. بنابراین، مطالب دانشی، اطلاعات و مفاهیم کتاب باید در خدمت هدف فوق قرار بگیرند، نه اینکه صرفاً به خاطر سپرده و به یاد آورده شوند.
- ۲ برنامه‌ی درسی مطالعات اجتماعی نسبت به مهارت‌های فردی، اجتماعی و شهروندی تأکید خاصی دارد. لذا باید همواره بین مطالب و محتوای کتاب با زندگی روزمره‌ی دانش‌آموزان پیوند برقرار کند.
- ۳ دانش‌آموزان باید از این درس برای ارتقای مهارت‌های زندگی‌شان کمک بگیرند. لذا حتی آموزش مفاهیم جغرافیایی، تاریخی و مدنی نیز باید در راستای تحقق سواد جغرافیایی و تاریخی و آنچه در زندگی فردی و اجتماعی دانش‌آموز به کار می‌آید، معنا و مفهوم پیدا کند.
- ۴ در آموزش موضوعات تاریخی، به جای تکرار و حفظ وقایع، اتفاقات، اسامی سلسله‌ها و حکومت‌ها، باید به کشف ارتباط شرایط و عوامل با رخ دادن وقایع تأکید شود. تنها در این صورت است که مطالعه‌ی تاریخ جذاب می‌شود. با فهم قواعد حاکم بر زندگی اجتماعی مردم، استفاده از درس‌ها و عبرت‌های آن برای آینده میسر می‌شود.
- ۵ در آموزش موضوعات جغرافیایی باید به توان محیطی و انسانی کشور ایران برای پیشرفت و سازندگی تأکید شود و پرورش مهارت‌های جغرافیایی که با زندگی روزمره‌ی دانش‌آموزان پیوند نزدیک دارد، مدنظر قرار گیرد.
- ۶ معلم درس مطالعات اجتماعی باید علاوه بر برقراری رابطه‌ی مناسب و مؤثر با دانش‌آموزان، ارتباطات مفید و مؤثر میان آن‌ها را تقویت کند. درس مطالعات اجتماعی و فعالیت‌های آن فرصت مناسبی برای تمرین زندگی اجتماعی در مدرسه است. همکاری در گروه، مسئولیت‌پذیری و ایفای نقش به عنوان عضوی از گروه، نمونه‌هایی از موارد هستند.
- ۷ برای تدریس مطالعات اجتماعی باید از تکنیک‌ها و روش‌های کاوشگری استفاده شود. در فرایند کاوشگری، دانش‌آموزان قادر به فکر کردن، تحقیق کردن، کشف کردن، سؤال و پرس‌وجو، مراجعه به منابع، حل مسائل و تصمیم‌گیری می‌شوند.
- ۸ برای تدریس مطالعات اجتماعی باید از شیوه‌های یادگیری فعال (حل مسئله، بحث گروهی، بارش مغزی، همیاری، اجرای پروژه و بازدید علمی) استفاده شود.
- ۹ با توجه به رویکرد کاوشگری کتاب، باید در شروع کلاس فضای طرح سؤال و مسئله به وجود آید، زیرا اگر در ذهن

دانش‌آموز سؤال ایجاد شود، زمینه‌ی مساعد برای جست‌وجو و یافتن پاسخ و در نتیجه یادگیری مطالب پدید می‌آید. در کلاس مطالعات اجتماعی باید فضای امنی ایجاد شود تا دانش‌آموزان به راحتی پرسش‌های خود را مطرح و با یکدیگر گفت‌وگو کنند.

۱۰ با توجه به اینکه درس مطالعات اجتماعی در تربیت اجتماعی فراگیرندگان نقش مهمی دارد، معلم این درس باید علاوه بر صلاحیت‌های عام حرفه‌ای، مهارت‌های برقراری ارتباط مؤثر با دانش‌آموزان را داشته باشد.

۱۱ معلم این درس حتماً باید راهنمای معلم کتاب مطالعات اجتماعی پایه‌ی مورد تدریس خود را مطالعه کند تا از رویکرد و اهداف برنامه‌ی درسی، روش تدریس و ارزشیابی برنامه‌ی درسی مطالعات اجتماعی آگاهی‌های لازم را داشته باشد.

به دانش‌آموزان آموزش بدهد.
۲۰ معلم درس مطالعات اجتماعی باید به دانش‌آموزان نحوه‌ی برقراری ارتباط و آداب مصاحبه و نحوه‌ی ارائه‌ی گزارش را آموزش دهد.

۲۱ در ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی این درس باید از ابزارهای متنوعی چون پوشه‌ی کار، سیاهه‌ی رفتار، پروژه‌های فردی و گروهی، خودارزیابی، همتاسنجی و آزمون‌های عملکردی استفاده شود.

۲۲ در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس مطالعات اجتماعی باید از ارائه‌ی سؤالات کلیشه‌ای متکی بر حافظه و سوق دادن دانش‌آموزان به استفاده از کتاب‌های تست رایج در بازار خودداری کرد. فعالیت‌های کتاب و کاربرگ‌ها نمونه و الگوی خوبی برای طراحی آزمون‌های متناسب با اهداف درس‌ها هستند.

۲۳ باید به جای سؤال از اطلاعات به‌خاطر سپرده شده‌ی دانش‌آموزان، اطلاعات لازم را به آن‌ها داد و با سؤالات مناسب از آن‌ها خواست از طریق تجزیه و تحلیل اطلاعات داده شده، استنباط و ادراک خود را از موضوع بیان کنند.
۲۴ باید دانش‌آموزان را در موقعیت‌های فرضی یا واقعی قرار داد تا به سؤالاتی پاسخ دهند که مثلاً نیازمند تصمیم‌گیری به جای شخصیت‌های موجود در آن موقعیت باشند و یا پاسخ‌گویی به آن‌ها مستلزم برقراری ارتباط بین مفاهیم عنوان شده، تشخیص شرایط موجود، استنباط و پیش‌بینی نتایج و پیامدها و نتیجه‌گیری از آن‌ها باشد.

همچنین، می‌توان دو موقعیت فرضی برای دانش‌آموزان فراهم کرد تا از طریق مقایسه‌ی شرایط موجود در آن‌ها و نیز نتایج و پیامدهای انتخاب هر کدام، نظر خود را ارائه کنند و بتوانند برای دفاع از نظر خود، دلایل قابل قبول ذکر کنند.

متناسب با موضوعات درسی و نمایش آن‌ها و تهیه‌ی مدل، ماکت و نمودار، کلاس درس مطالعات را فعال، جذاب و مؤثر می‌کند.

۱۸ آموزش مهارت برنامه‌ریزی، نه گفتن، تصمیم‌گیری، موقعیت‌یابی، نقشه‌خوانی و جهت‌یابی باید از طریق طراحی و اجرای موقعیت‌های متنوع انجام و از طریق آزمون‌های عملکردی و مشاهده‌ی رفتار دانش‌آموزان ارزشیابی شود. بیان تعریف‌های این موارد، اهداف کتاب را محقق نمی‌کند.

۱۹ معلم درس مطالعات اجتماعی باید دانش‌آموزان را در مورد انجام تکالیف یا فعالیت‌هایی که جنبه‌ی تحقیق و پژوهش دارند، به اندازه‌ی کافی راهنمایی و منابع را به آن‌ها معرفی کند و در اختیارشان قرار دهد. همچنین، باید نحوه‌ی استخراج و خلاصه کردن اطلاعات مورد نیاز را

۱۳ فعالیت‌هایی که اجرای آن‌ها به مشارکت دانش‌آموزان منوط است، حتماً باید به صورت مشارکتی انجام شوند.

۱۴ کلیه‌ی فعالیت‌هایی که در کتاب یا راهنمای معلم برای پرورش مهارت‌ها و نگرش دانش‌آموزان و ارتقای سطح آگاهی ایشان پیش‌بینی شده‌اند، باید اجرا شوند.

۱۵ انجام بازدیدها و ارتباط با جامعه‌ی محلی، بخشی از محتوای برنامه است و نباید با آن به عنوان یک کار جانبی یا غیرضروری برخورد شود.

۱۶ درس مطالعات اجتماعی به تجهیزات و فناوری‌های پیچیده وابسته نیست. باید موقعیت‌های واقعی (مانند ساحل دریا، زمین‌های کشاورزی و کارگاه‌های تولیدی) را شناسایی و برای آموزش از آن‌ها استفاده کرد.

۱۷ آلبوم‌های عکس، اسلاید و فیلم‌های

رشد خواندن با مجلات رشد

پیشنهادهای کاربردی گروه‌های آموزشی مدرسه‌های دوره‌ی ابتدایی شهرستان تنکابن برای توسعه‌ی سواد خواندن و نوشتن با استفاده از مجلات رشد

یکی از دغدغه‌های خانواده‌ها و مدرسه‌ها، یافتن متن‌های خواندنی مناسب است. مجلات رشد از ابتدای تأسیس تاکنون در پی پاسخ دادن به این دغدغه بوده‌اند. امروزه مجلات رشد از خواندنی‌ترین منابع در دسترس دانش‌آموزان هستند. در اینجا، با تجربه‌ی همکارانمان در شهرستان تنکابن برای استفاده‌ی خوب از مجلات رشد در توسعه‌ی خواندن و نوشتن آشنا می‌شویم. یادمان باشد، این مجلات تکلیف درسی نیستند، بلکه می‌کوشند فرصت خواندنی لذت‌بخش را فراهم کنند.

با توجه به اینکه مطالعه‌ی غیردرسی سطح فکر را ارتقا می‌دهد، ذهن کودکان و نوجوانان را فعال می‌کند و همچنین، در فراگیری بهتر درس‌های مدرسه تأثیرگذار است، استفاده از منابع غیردرسی و مجلاتی مانند «مجلات رشد» در مدرسه‌ها مفید و جذاب به نظر می‌رسد.

مجلات رشد به‌عنوان یکی از منابع اطلاعاتی، در زمینه‌های گوناگون و برای سطوح گوناگون تحصیلی دانش‌آموزان توسط دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی، در مجموعه‌ی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش تهیه می‌شوند و چون هر ماه در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرند، می‌توان برای توسعه‌ی سواد خواندن از آن‌ها استفاده کرد. مجموعه‌ی فعالیت‌ها و محتویات گنجانده شده در مجلات رشد، در توسعه و ارتقای توان خواندن کودکان نقش بسیار مهمی دارند، زیرا خواندن ضرورت و نیازی بنیادی برای یادگیری محسوب می‌شود. توجه به زبان‌آموزی نیز یکی از دغدغه‌های اصلی برنامه‌ریزان آموزشی است.

مجلات رشد به نحوی طراحی شده‌اند که همکاران و خانواده‌ها باید با یکی از اهداف اساسی درس انشا، تقویت قوه‌ی استدلال، تفکر و دقت دانش‌آموزان و تحریک آن‌ها به درست دیدن، درست شنیدن و سپس دیده‌ها و شنیده‌های خود را به طرز ساده و روشن بیان کردن و

پیشنهادهای کاربردی

نوشتن است. این کار از جمله‌سازی ساده شروع و تا نوشتن مقاله درباره‌ی یک موضوع و کسب مهارت در نوشتن پیش می‌رود. محتوای مجلات رشد در تقویت انشانویسی دانش‌آموزان مؤثرند. مطالعه‌ی مجلات به گنجینه‌ی واژگانی دانش‌آموزان می‌افزاید و توان‌گویی و سخن‌گفتن (هنر سخنرانی) آنان را پرورش می‌دهد. استفاده از محتوای مجلات رشد در زنگ انشا به شکوفایی استعدادهای نهفته و پرورش آن‌ها و بالاخره خلق آثار ادبی توسط دانش‌آموز کمک می‌کند.

۲ خواندن متن‌های مجله‌ی رشد به‌صورت مستقل توسط دانش‌آموزان و سپس بحث و گفت‌وگوی کلاسی در مورد موضوع طرح شده در مجله، بر

با استفاده از صفحات کاردستی مجلات رشد، برپایی نمایشگاه از دست‌ساخته‌های دانش‌آموزان، و اجرای داستان به صورت نمایشی، روشی بسیار مناسب برای رشد تخیل و خلاقیت کودک است. کودکی که نقشی را در داستانی ایفا می‌کند، در مقایسه با کسی که فقط به آن گوش می‌دهد، درک عمیق‌تری از موضوع پیدا می‌کند. چنین کودکی، نه تنها داستان را بهتر درک می‌کند، بلکه مهارت‌هایی را که در داستان گنجانده می‌شوند نیز بهتر می‌فهمد.

۸ داستان‌های مجلات رشد برای اجرای طرح آموزش آداب و مهارت‌های زندگی، با تأکید بر حقوق شهروندی، بسیار مناسب هستند. از آنجا که

۵ گسترش دامنه لغات دانش‌آموزان و افزایش توان ذهنی آنان با حل جدول‌ها و معماهای مجلات. هر فرد در هر مرحله از زندگی با تعدادی واژه سر و کار دارد. استفاده از رسانه‌های ارتباط جمعی، مطالعات فردی و ارتباطات اجتماعی، مشروط بر اینکه فرد از گفت‌وگو برای گسترش دایره‌ی واژگان خود استفاده کند، بر گنجینه‌ی لغات می‌افزاید. مجلات رشد به تناسب گروه سنی دانش‌آموزان تهیه و تولید می‌شوند و واژگان متناسب با هر گروه سنی را در بردارند.

۶ از محتویات مجلات رشد در مراسم صبحگاه، مناسبت‌ها و فوق برنامه‌ها می‌توان بهره برد.

۷ پرورش خلاقیت ذهنی و هنری

اعتمادبه‌نفس دانش‌آموزان می‌افزاید. ۳ برگزاری مسابقه‌ای با عنوان عقاب تیز در کلاس. به این صورت که هر کس لغات بیشتری پیدا کند، برنده‌ی مسابقه می‌شود. برای مثال: پیدا کردن کلمات دارای حرف ویژه یا کلمات دارای دو نقطه؛ پیدا کردن فعل، فاعل و ...؛ پیدا کردن صفت و موصوف.

۴ از محتوای مجلات رشد می‌توان در تقویت مهارت نویسندگی و روزنامه‌نگاری دانش‌آموزان استفاده کرد. برای مثال:

- نوشتن داستان و کتاب در زنگ هنر یا انشا.
- تهیه‌ی روزنامه‌ی دیواری با موضوعات گوناگون.
- تهیه‌ی هفته‌نامه، ماهنامه یا فصلنامه از اتفاقات مدرسه.

۱۵ شعرخوانی توسط کودکان آن‌ها را به سمت تربیت اندیشه، تخیل، عاطفه و رسیدن به احساس فرهیختگی هدایت می‌کند. برای رسیدن به این تربیت می‌توان از شعرهای مجلات رشد مسابقات شعر و کتابخوانی در مدرسه برگزار کرد. تصویرهای ذهنی جاری و ساکن در شعر، امکان خروج از واقعیت را به مخاطب می‌دهد.

در عین حال، مخاطب شعر می‌تواند تصویرهای ذهنی برگرفته از شعر را با واقعیت ترکیب کند و دنیای تازه‌ای بیافریند.

رسیدن به خیال فرهیخته، کودک را از دنیای وهم دور و امکان رسیدن به خلاقیت را برای وی فراهم می‌کند. معلم می‌تواند پس از خواندن شعرهایی که تصویرهای جاری و ساکن دارند، از کودکان بخواهد دریافت‌های تصویری خود را از شعر روی صفحه‌ی کاغذ

درست از جهان آموزش ببینند، در تمام تصمیم‌گیری‌های مربوط به خودشان در خانه و مدرسه و جامعه مشارکت کنند و به‌عنوان شهروند، به‌صورتی فعال در مناسبات اجتماعی متناسب با احوال خودشان، قرار گیرند.

۹ یکی از مهارت‌های مطالعه و یادگیری، خلاصه‌نویسی از مطالب است. برای تقویت این مهارت در دانش‌آموزان می‌توان دفترچه‌ای برای خلاصه‌نویسی از داستان‌های مجله‌ی رشد اختصاص داد.

اگرچه خلاصه‌نویسی کاری وقت‌گیر و مشکل است، ولی یادگیری را افزایش و فراموشی را کاهش می‌دهد. دانش‌آموزان منابع مطالعاتی متعددی دارند که خوب است بیاموزند چگونه به همه‌ی آن‌ها توجه و آن‌ها را به دقت مطالعه و خلاصه‌ای تهیه کنند.

رسانه‌های عمومی (تلویزیون، رادیو، اینترنت، روزنامه‌ها و مجلات) در شکل‌گیری و تغییر نگرش و اندیشه و رفتار شهروندان نقش مهمی دارند، آموزش و شناخت روش‌ها و عملکردهای آن‌ها و چگونگی اطلاع‌رسانی درست و نادرست و قضاوت عینی در قبال رسانه‌ها ضرورت می‌یابد.

دانش‌ها و هنرها نیز در عصر کنونی تأثیر عظیمی بر بینش، نگرش و رفتار شهروندان، به ویژه کودکان و نوجوانان و جوانان، دارند و لازم است آموزش‌های کافی درباره‌ی آن‌ها به دانش‌آموزان داده شود.

از آنجا که شهروندی فرایندی مربوط به تمام عمر است، همه‌ی افراد در تمام طول زندگی خود نیازمند آموزش‌های متناسب با شهروندی هستند.

دانش‌آموزان نیز باید در زمینه‌های اخلاقی، رشد اجتماعی و دانش و درک

نتیجه

مجلات آموزشی - تربیتی رشد کوشیده‌اند با تأکید بر مفاد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر رویکردهای فرهنگی و تربیتی، توسعه‌ی عدالت آموزشی، ارتقای جایگاه علمی تربیتی، توسعه‌ی مشارکت همه‌جانبه و بهینه‌سازی منابع انسانی آموزش و پرورش و با رعایت اصول خدشه‌ناپذیری مثل درستی، دقت، روشنی، روزآمدی و جذابیت، در بهبود وضعیت آموزش و پرورش در مدرسه ایفای نقش کنند و متناسب با تحولات علمی، پژوهشی و فناوری، با تأکید بر هویت ملی و ارزش‌های فرهنگی اسلامی، زمینه‌های لازم را برای تحقق عالی آموزش و پرورش فراهم سازند. ما معلمان نیز به‌عنوان مخاطبان و اولیای دانش‌آموزان مخاطب این مجلات، کوشیده‌ایم با کاربرد محتوای مجلات در کلاس‌ها و مدرسه‌های خود، زحمات دست‌اندرکاران تهیه و تولید مجلات را ارج نهیم.

نقاشی کنند. بلند خواندن شعر، جمع‌خوانی و شعرخوانی در جمع درک خواننده را از شعر عمیق‌تر می‌کند، زیبایی‌شناسی را غنا می‌بخشد و تسلط بر خواندن شعر را آسان‌تر می‌کند.

۱۱ کودکان نیاز به کمک دارند تا یاد بگیرند هر چیزی تنها امکان موجود نیست، ولی پذیرفتنی است. به این ترتیب می‌تواند ایده‌ها و نظریات مخالف و ناهم‌ساز را به‌طور هم‌زمان در ذهنشان داشته باشند. باید به آن‌ها اجازه دهیم با ایده‌هایی که ممکن است نادانسته یا غیرمنطقی باشند، بازی کنند. یکی از راه‌های پرورش خلاقیت، تقویت قوه‌ی تخیل است. استفاده از داستان‌های مجلات رشد برای نقاشی، روشی برای به‌پرواز در آوردن تخیلات و خیال‌پردازی در کودکان است.

منابع:

۱. لطف آبادی، حسین (۱۳۸۵). آموزش شهروندی ملی و جهانی همراه با تحکیم هویت و نظام ارزش دانش‌آموزان. فصلنامه‌ی نوآوری‌های آموزشی، شماره ۱۷.
۲. سینگر، دروتی جی؛ سینگر، جروم ال (۱۳۸۷). پرورش خلاقیت به کمک بازی‌های وانمودی. ترجمه‌ی حمید علیزاده و علیرضا روحی. جوانه‌ی رشد. تهران.
۳. کیانی، اردشیر (۱۳۸۹). مهارت‌های تحصیلی. ورا دانش. تهران. چاپ پنجم.

با هنر زیستن

نگاهی به خدمات شادروان
مینا نواب صفوی

بانو مینا نواب صفوی اولین برنامه‌ی هنر دوره‌ی ابتدایی آموزش و پرورش ایران را برنامه‌ریزی کرد و سال‌ها در زمینه‌ی تألیف کتاب‌های معلم و برگزاری دوره‌های آموزش معلمان و نظارت بر کلاس‌های درس تلاش کرد تا کودکان این سرزمین به صورت علمی و آگاهانه، با هنر آشنا شوند. در این نوشته با بخشی از خدمات ایشان آشنا می‌شوید. یاد ایشان و همه‌ی خدمتگزاران درگذشته‌ی آموزش کودکان این سرزمین را گرامی می‌داریم.

تشکیل گروه هنر دوره‌ی ابتدایی

در اواخر دهه‌ی هفتاد، توجهات شادروان مهندس جعفر علاقه‌مندان در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش باعث شد مقوله‌ی هنر در آموزش دوره‌های تحصیلی بازنگری شود. در این زمان، مسئولیت درس هنر دوره‌ی ابتدایی به شادروان مینا نواب صفوی سپرده شد و او با همت و پشتکار بی‌نظیر و بهره‌گیری از نظرات متخصصان رشته‌های مختلف، اولین برنامه‌ی درسی هنر دوره‌ی ابتدایی را که اولین برنامه‌ی درسی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی هم بود، تهیه کرد و در اختیار معلمان دوره‌ی ابتدایی قرار داد.

برنامه‌ی درسی هنر به منظور تربیت هنری دانش‌آموزان تنظیم شد و یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های آن توجه به رشته‌های متنوع هنری بود. تنوع رشته‌ها براساس نظریه‌ی هوش‌های چندگانه و اهمیت تربیت حواس کودک در این دوره‌ی سنی در نظر گرفته شد تا اهداف برنامه‌ی درسی و ضرورت‌های آموزش هنر محقق شود. ایشان در اوایل دهه‌ی هشتاد کمیسیون تخصصی گروه هنر را تشکیل داد و از متخصصان همه‌ی رشته‌ها برای

همکاری در برنامه‌ریزی محتوا و تألیف کتاب معلم و آموزش معلمان هنر دوره‌ی ابتدایی دعوت کرد. او با بهره‌گیری از پژوهش‌های متنوع داخلی و خارجی در زمینه‌ی آموزش هنر در دوره‌ی ابتدایی و تجربیات مؤلفان رشته‌های گوناگون هنر، کتاب راهنمای درس هنر برای معلمان پایه‌های اول، دوم و سوم ابتدایی را به چاپ رساند. سپس از طرف سازمان تعدادی از معلمان دوره‌ی ابتدایی مدرسه‌های تهران را به همکاری دعوت کرد تا برای برنامه‌ی جدید آموزش ببینند. پس از اجرای موفقیت‌آمیز دوره و نظارت بر اجرای برنامه در مدرسه‌های تهران، از معلمان نمونه‌ی هفت استان کشور برای شرکت در

شهرهای کوچک و روستاها نیز بازدید کند. او دستاورد این سفرها را در اختیار اعضای کمیسیون تخصصی رشته‌ی هنر می‌گذاشت تا به منظور اصلاح و دستیابی به اهداف برنامه به کار گیرند.

تلاش‌های بی‌وقفه و موفقیت‌آمیز ایشان در زمینه‌ی برنامه‌ریزی، تألیف کتاب معلم و آموزش معلمان ابتدایی که برنامه‌ی جدید را برای همکاران خود در دوره‌ی ضمن خدمت در استان‌ها برگزار می‌کردند و نظارت بر آن‌ها، نتایج چشمگیری در پی داشت، تا جایی که با اجرای سراسری این برنامه موافقت شد. با توجه به انبوه معلمان ابتدایی کشور، نیاز به تربیت مربیان هنری که تحت نظر مؤلفان، با برنامه‌ی درسی آشنا شده باشند و به آموزش معلمان بپردازند، احساس شد. در این زمینه هم ایشان با هماهنگی مؤلفان، به مدیریت دوره‌های آموزشی پرداخت و از نیروهای جوان کارآموده برای دوره‌های ضمن خدمت بهره گرفت. نظارت بر نحوه‌ی آموزش مربیان را هم خود برعهده داشت.

هم‌زمان با توسعه‌ی برنامه‌ی درسی هنر به سراسر کشور، تألیف کتاب‌های معلم پایه‌های چهارم و پنجم ابتدایی را آغاز کرد و هر سال به آموزش معلمان پایه‌های بالاتر پرداخت. به این ترتیب، در طول حدود پنج سال، بسیاری از معلمان دوره‌ی ابتدایی با روش‌های صحیح آموزش هنر که تربیت هنری و شکوفایی استعدادها را در کودکان سراسر ایران از نتایج آن بود آشنا شدند. تهیه‌ی سی‌دی آموزشی هنر پایه‌ی اول ابتدایی از دیگر خدمات ایشان بود تا معلمان نقاط دور دست نیز از برنامه‌ی جدید و روش‌های صحیح آموزش هنر بهره‌مند شوند.

با نهایت تأسف، در آغاز دهه‌ی نود، این کارشناس مسئول مجرب که شبانه‌روز در راه تدوین برنامه‌ی درسی هنر، تألیف کتاب معلم رشته‌ی هنر و تدارک برای اجرای کلاس‌های ثمربخش هنر تلاش می‌کرد و مدیریت هنر دوره‌ی ابتدایی سراسر کشور را به عهده داشت، در پی بیماری، دار فانی را وداع گفت و هنر دوره‌ی ابتدایی دلسوزترین سرپرست و حامی خود را از دست داد. روحش شاد.

زندگی صحنه‌ی یکتای هنرمندی ماست

هر کسی نغمه خود خواند و از صحنه رود

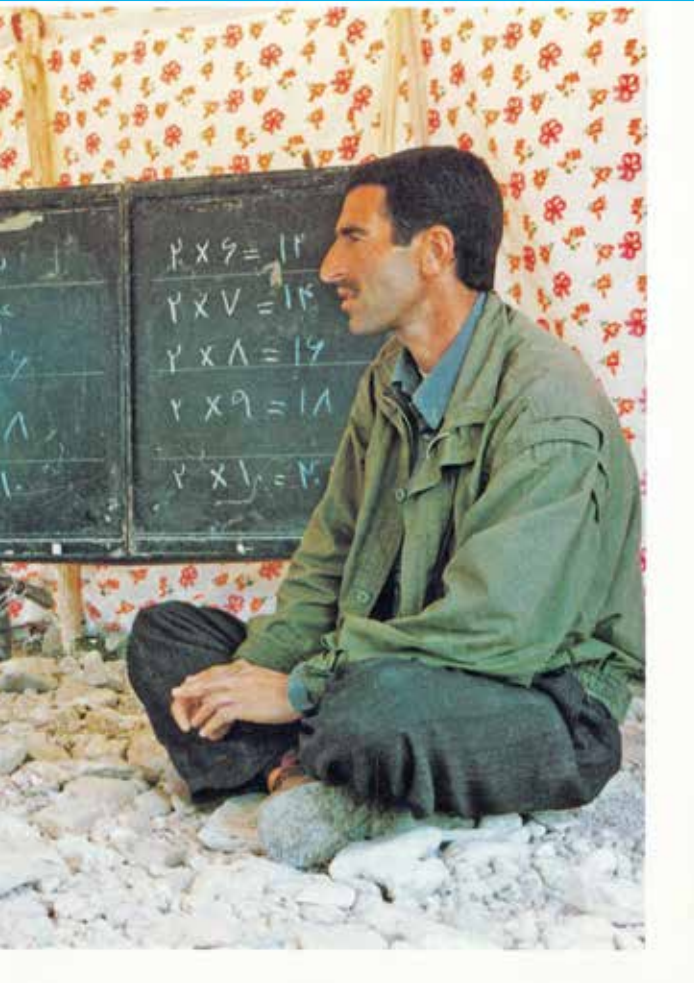
صحنه پیوسته به جاست

خرم آن نغمه که مردم بسپارند به یاد^۱

پی‌نوشت: ۱. ژاله اصفهانی

دوره‌ی ضمن خدمت هنر دعوت به عمل آمد تا آمادگی لازم برای آموزش سایر معلمان منطقه‌ی خود را کسب کنند. وی علاوه بر هماهنگی برای مأموریت معلمان و اسکان آن‌ها در طول دوره، برنامه‌ریزی کلاس‌ها، تهیه‌ی لوازم و نظارت بر کیفیت برگزاری دوره‌ها و تدریس بخش ارزشیابی را نیز بر عهده داشت. در پایان دوره، معلمان باتجربه‌ی کشور اذعان کردند بهترین دوره‌ی طول خدمت خود را تحت مدیریت ایشان در زمینه‌ی هنر گذرانده‌اند. وی در طول سال تحصیلی به استان‌ها سفر می‌کرد و یک هفته را به نظارت بر اجرای برنامه در یک استان اختصاص می‌داد تا علاوه بر مرکز استان، از مدرسه‌های

رنگرز سواد

درباره‌ی شادروان عباس سیاحی

در اوایل اسفندماه سال ۱۳۹۶، سیدعباس سیاحی، یکی از معلمان تأثیرگذار ایران در دهه‌های چهل و پنجاه و کسی که به سوادآموزی بزرگسالان و خواندن و نوشتن کودکان ایران خدمت بسیار کرد، درگذشت. جا داشت در همان ایام این معلم کم‌نظیر را به شما معلمان عزیز معرفی می‌کردیم، اما مصادف شدن مرگ او با مراحل پایانی چاپ و نشر مجله، این امکان را از ما دریغ کرد و به آن کار موفق نشدیم. ناچار آن را به اولین سالگرد درگذشت روانشاد سیاحی موکول کردیم. اینک می‌کوشیم طرحی کلی از زندگی آن آموزشگر برجسته تقدیم شما کنیم.

این دوره بود که به‌طور فعال با سازمان پیکار با بی‌سوادی و وزارت آموزش و پرورش و اداره‌ی کل آموزش عشایر همکاری کرد. سیاحی خودش زندگی‌اش را به سه دوره تقسیم کرده است: دوره‌ی اول معلمی تا بازنشستگی پس از ۲۲ سال (۱۳۵۲). دوره‌ی دوم، ادامه‌ی معلمی و آموزشگری معلمان در مراکز آموزش روستایی گرمسار، قائنات، شهرکرد و جیرفت. سومین دوره هم پس از انقلاب اسلامی بود که به کلی از معلمی کناره گرفت و رنگرزی پشم‌قالی را پیشه کرد. در ادامه درباره‌ی هر یک اندک توضیحی می‌دهیم.

سیدعباس سیاحی در دهه‌ی ۴۰ با همکاری همایون صنعتی‌زاده، در «سازمان پیکار با بی‌سوادی» و آموزش معلمان آن به همکاری پرداخت و با شیوه‌ی ابداعی خود کارهای خلاقانه‌ای در این زمینه انجام داد. مثلاً خودش می‌گوید: «به معلمان روستایی آموخته بودیم هر کدام با کمک دانش‌آموزان خود یک «دهنامه» درباره‌ی روستای خود شامل معرفی ده، مکان آن، آداب و رسوم آن و محصولات کشاورزی بنویسند تا از این طریق خودشان نیز تولیدکننده‌ی محتوای آموزشی با استفاده از واژگان خود و واژگان آموخته‌شان باشند.»

سیاحی ادعا کرده است که در آن سال‌ها به این طریق حدود ده هزار «دهنامه» نوشته شد.

کار دیگر سیاحی همکاری با ایرج جهانشاهی در تألیف کتاب اول دبستان (۱۳۴۴) بود. این کتاب سرآغاز تحول بزرگی بود که در آن سال در نظام آموزش کشور رخ داد؛ تحولی که آموزش و پرورش را به‌طور وسیعی نوسازی کرد و از جمله

سیدعباس سیاحی به سال ۱۳۱۱ در اردستان، در خانواده‌ای به نسبت فقیر که گویا منسوب به طبیبی به نام حکیم‌الملک بودند، متولد شد. در ده‌سالگی به مدرسه رفت و چون سنش زیاد بود، از همان اول او را در کلاس دوم نشانندند؛ پس کلاس اول را ندید. ولی تقدیر چنین بود که خود بعدها بهترین معلم کلاس اول شود. سیاحی ضمن تحصیل در اردستان، تابستان‌ها به تهران می‌رفت و با کار در میوه‌فروشی‌ها هزینه‌ی یک سال تحصیل و زندگی خود را به دست می‌آورد و به اردستان بازمی‌گشت. او پس از سال سوم دبیرستان به تهران رفت و در دانش‌سرای مقدماتی ادامه‌ی تحصیل داد و معلم شد. دو سال را در مدرسه‌های روستاهای شمال تهران، یعنی شمیرانات و لواسانات، درس داد و در این ضمن دیپلم کامل ادبی هم گرفت و به دانشگاه تهران در دانشکده‌ی معقول و منقول - الهیات بعدی - راه یافت. یک سال خواند و استادان خوبی را هم دید که از آن جمله دکتر عبدالحسین زرین‌کوب بودند. ولی وقتی نام دکتر محمدباقر هوشیار را شنید که در دانش‌سرای عالی تعلیم و تربیت نوین درس می‌دهد. به شوق معلمی دانشکده‌ی الهیات را رها کرد و در سال ۱۳۳۷ به دانش‌سرای عالی رفت و در رشته‌ی آموزش ابتدایی لیسانس گرفت. سیاحی اما همچنان آموزگار ماند و علاوه بر این، آموزشگر آموزگاران هم شد. در

هم رسیدند. آن‌گاه بهمن‌بیگی سیاحی را به شیراز دعوت کرد و کلاس آموزش معلمان خود را به او سپرد و خودش هم پای درس سیاحی نشست.

سیاحی بدین ترتیب نخستین گروه از معلمان عشایری را آموزش داد که ثمره‌ی آموزش آن‌ها نیز بعدها بسیار خوب ارزیابی شد.

هنگامی که انقلاب اسلامی به پیروزی رسید، سیاحی که بازنشسته بود، جایگاهی رسمی در آموزش و پرورش نداشت. از سوی دیگر، به گفته‌ی خودش، خانواده‌اش او را تنها گذاشتند و به خارج مهاجرت کردند. اما خودش در ایران ماند و مهاجرتی در خویش را آغاز کرد که فصل سوم زندگی او را تشکیل می‌دهد. وی با آنچه از رنگریز قالی در کودکی آموخته بود، به شغل رنگریزی روی آورد و در سلطان‌آباد شیراز کارگاهی دایر کرد و افراد زیادی را به کار گرفت. راجع به چند و چون این کارگاه چیزی نمی‌دانیم، ولی یک دانشجو به نام **شهذخت رحیم‌پور** که در سال ۱۳۹۱ برای نوشتن پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد مدیریت فرش خود به دیدن کارگاه رنگریزی سلطان‌آباد رفته، نقل کرده است که در آن کارگاه حدود ۴۵۰ کارگر کار می‌کرده‌اند؛ این رقم شگفت‌انگیز به نظر می‌آید.

یکی از جلوه‌های زیبای شخصیت سیاحی در فیلم «گبه» به نمایش درآید. گبه فیلمی است که در واقع برای معرفی این هنر، یعنی هنر گبه‌بافی، به جهان ساخته شد. در این فیلم، سیدعباس سیاحی را می‌بینیم که در نقش یک معلم عشایری، چگونه با تلفیق فن تولید رنگ از گل‌های صحرایی از یک سو و آموزش الفبا به دانش‌آموزان از سوی دیگر، صحنه‌های بدیعی از آموزش در دل طبیعت خلق می‌کند و بدین‌سان خاطره‌ی خود را ماندگار می‌سازد.

سیدعباس سیاحی ۸۵ سال در این جهان زیست که پنج سال آخر آن را در جدال با بیماری آلزایمر گذراند. او سرانجام در هفتم اسفندماه ۱۳۹۶ در شیراز جان به جان آفرین تسلیم کرد. پیکر او را به وصیت خودش در آرامستان کشن شیراز، در کنار قبر محمد بهمن‌بیگی به خاک سپردند. روانش شاد و رحمت خدا بر او باد.

* درباره‌ی سیدعباس سیاحی منبع مکتوب مستقلاً یافت نشد. نگارنده این نوشتار را براساس آنچه در فضای مجازی بدان دست یافت و نیز خاطرات بازمانده از همایون صنعتی‌زاده و محمد بهمن‌بیگی، و نیز شنیده‌های خود در این باره، از آقای محبت‌الله همتی، سردبیر اسبق مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی، به رشته‌ی تحریر درآورد.

ساختار پیشین ابتدایی، سیکل اول و سیکل دوم متوسطه به دوره‌های ابتدایی، راهنمایی تحصیلی و متوسطه، به ترتیب به ۳ و ۴ سال تبدیل شدند. در آن تحول، تغییر مهمی هم در سال اول ابتدایی رخ داد و آن به واسطه‌ی کتاب جدید فارسی اول دبستان بود که جهانشاهی و سیاحی تألیف کردند و در آن، برای اولین بار، خط زمینه، بخش کردن و صداکشی را آموزش دادند. سیاحی درباره‌ی خط زمینه می‌نویسد:

«خط زمینه چیست؟ خط نوشتاری نشانه‌ی قراردادی صداست. ما در فارسی ۲۸ حرف داریم و ۲۸ شکل هم لازم داریم. در همان آغاز سوادآموزی و صوت‌آموزی باید به جایی برسیم که شاگرد دیوار را بگوید «دی - وار» و «دی، و، اه، ر» صوت‌ها را تشخیص دهد. مرحله‌ی بعد این است که به او بیاموزیم شکل این صدا چیست و آن را چگونه بنویسیم. پس یک خط به نام خط زمینه می‌گذاریم که یک بالا و یک پایین دارد. حال اگر خواستیم بنویسیم «خ»، می‌گوییم اگر آخر کلمه نباشد، خ غیر آخر است و اگر آخر بیاید خ آخر است و طرز نوشتنش این است که هر چه دنباله‌اش روی خط زمینه کشیده شود، حرف بعدی به آن می‌چسبد و هر چه روی خط زمینه کشیده نشده باشد، حرف بعدی به آن نمی‌چسبد.»

سیاحی در راه‌اندازی آموزش عشایر نیز سهم مهمی دارد. **محمد بهمن‌بیگی**، مؤسس آموزش عشایر ایران، می‌گوید: وقتی برای آموزش معلمان عشایری دنبال یک معلم خوب می‌گشتم، از همایون صنعتی‌زاده کمک خواستم. او گفت بهترین فرد برای تو عباس سیاحی است. بدین ترتیب، این دو معلم سخت‌کوش به

اضطراب ناشی از تمرین نکردن خواندن به مدت طولانی است. برای رفع آن کافی است معلم در هر جلسه دانش‌آموزان را به خواندن وادارد. خواهید دید، پس از دو یا سه جلسه پرسش، اضطراب اکثر دانش‌آموزان از بین می‌رود. **نوع دوم:** وقتی می‌خواند، اولین خط را صحیح، اما سطرهای بعدی را پرغلط می‌خواند. علت اصلی این اشکال خستگی چشم است. راه‌حل آن است که در ابتدای سال، هر دانش‌آموز یک سطر بخواند. در جلسات بعد هر کس بدون غلط بخواند، جایزه‌اش این باشد که یک سطر دیگر هم بخواند. به تدریج تعداد سطرها را افزایش دهید تا چشم دانش‌آموز خسته نشود. به تدریج به دانش‌آموزان بیاموزید که قبل از «علامت وقف» و یا قبل از «و، ف، ا، ن، آن، ثم، اذا، نحن، قال و...» وقف کنند و بعد دوباره از این حروف یا کلمات شروع کنند. این کار به چشم آن‌ها فرصت استراحت و تجدید قوا می‌دهد.

نوع سوم: دانش‌آموزان فقط در کلمات بزرگ سه‌بخشی و چهاربخشی دچار مسئله می‌شوند. این مشکل به تشخیص‌ندادن بخش‌های کلمات و ترکیب‌ها مربوط است. راه‌حل آن استفاده از لوحه‌ی آموزشی است. لوحه‌ی آموزشی فرصت لازم برای کسب مهارت توجه به حرکات و نیز ترکیب‌ها را فراهم می‌کند. حتی معلمان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم هم می‌توانند با استفاده از لوحه و روش اشاره به دانش‌آموز کمک کنند.

نکاتی درباره‌ی رفع اشکال

۱. رفع اشکال با تشویق دانش‌آموز درباره‌ی آنچه صحیح خوانده است انجام شود تا اعتمادبه‌نفس او را تقویت کند.
۲. رفع اشکال به نحوی انجام شود که موجب اضطراب دانش‌آموز نشود.
۳. تا حد امکان فرصتی ایجاد شود تا خود دانش‌آموز اشکالش را برطرف کند.

چرا دانش‌آموزان غلط می‌خوانند؟

که رفع هر یک روش خاص خود را می‌طلبد. هنر آموزگار محترم در اینجا آن است که براساس هوشمندی و تجربه‌ی خود، با روش‌های مناسب، مشکل را برطرف سازد تا بر مهارت روخوانی دانش‌آموزان بیفزاید.

مراحل رفع اشکالات

روخوانی و روان‌خوانی

۱. تبدیل مشکل به «مسئله» و سعی در رفع آن به شکل صحیح
- غلط خواندن دانش‌آموز یک فرصت است نه تهدید. به این معنی که غلط خواندن باعث می‌شود موقعیت مناسبی برای آموزش پیش آید. معلم به جای آنکه به‌طور مستقل و در ابتدا موضوعی را مطرح کند که دانش‌آموزان هنوز درباره‌ی آن انگیزه‌ی لازم را ندارند، بهتر است از چنین موقعیت‌هایی بهره‌مند شود. این روش به اثربخشی آموزش و یادگیری کمک شایانی می‌کند.
۲. مشخص کردن نوع اشکال

نوع اول: علت اصلی غلط خواندن دانش‌آموزان در ابتدای سال تحصیلی،

کسب مهارت روخوانی و روان‌خوانی و حتی تجوید قرآن کریم به دو رکن اساسی مربوط می‌شود:

۱. تأکید بر خواندن تک‌تک دانش‌آموزان در هر جلسه
 ۲. رفع اشکالات خواندن دانش‌آموزان
- اینکه چرا دانش‌آموزان غلط می‌خوانند، به موارد زیر بستگی دارد:

۱. خستگی چشم به دلیل طولانی بودن آیه و عبارت قرآنی
۲. اضطراب ناشی از تمرین نکردن طولانی مدت
۳. نداشتن مهارت چشمی در تشخیص ترکیب‌ها
۴. کلی‌خوانی کلمات (در اثر یادگیری به روش شنیداری)
۵. روش غلط آموزش در اثر بی‌توجهی به تعمیم یادگیری و تمرین بیش از حد یک قطعه و سوره
۶. بی‌دقتی دانش‌آموز در اثر ناتوانی، شتابزدگی یا به دلیل خستگی، بی‌حوصلگی و یا ارتباط نداشتن با متن این موارد از عمده موارد بروز اشکالات روخوانی و روان‌خوانی دانش‌آموزان است

با مجله‌های رشد آشنا شوید

مجله‌های دانش‌آموزی

به صورت ماهنامه و نه شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

رشد کودک برای دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و پایه اول دوره آموزش ابتدایی

رشد نوجوان برای دانش‌آموزان پایه‌های دوم و سوم دوره آموزش ابتدایی

رشد دانش‌آموز برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم دوره آموزش ابتدایی

مجله‌های دانش‌آموزی

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

رشد نوجوان برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه اول

رشد جوان برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه اول

رشد جوان برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه دوم

مجله‌های بزرگسال عمومی

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

♦ رشد آموزش ابتدایی ♦ رشد تکنولوژی آموزشی

♦ رشد مدرسه فردا ♦ رشد معلم

مجله‌های بزرگسال تخصصی:

به صورت فصلنامه و سه شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

- ♦ رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی ♦ رشد آموزش زبان و ادب فارسی
- ♦ رشد آموزش هنر ♦ رشد آموزش مشاور مدرسه ♦ رشد آموزش تربیت بدنی
- ♦ رشد آموزش علوم اجتماعی ♦ رشد آموزش تاریخ ♦ رشد آموزش جغرافیا
- ♦ رشد آموزش زبان‌های خارجی ♦ رشد آموزش ریاضی ♦ رشد آموزش فیزیک
- ♦ رشد آموزش شیمی ♦ رشد آموزش زیست‌شناسی ♦ رشد مدیریت مدرسه
- ♦ رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش ♦ رشد آموزش پیش‌دبستانی
- ♦ رشد آموزش برهان متوسطه دوم

مجله‌های رشد عمومی و تخصصی، برای معلمان، مدیران، مربیان، مشاوران و کارکنان اجرایی مدارس، دانش‌جویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان گروه‌های آموزشی و... تهیه و منتشر می‌شود.

♦ نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش، پلاک ۲۶۶.

♦ تلفن و نمابر: ۸۸۳۰۱۴۷۸ - ۰۲۱

♦ وبگاه: www.roshdmag.ir

۴. رفع اشکال موجب صرف وقت بیش از حد نشود.

۵. آموزگار یا دانش‌آموزان نباید بلافاصله غلط‌خوانی دانش‌آموز را اصلاح کنند.

۶. رفع برخی اشکالات به تمرین بیشتر و مرور زمان نیاز دارد. آموزگار نباید انتظار داشته باشد همه‌ی اشکالات بلافاصله برطرف شوند.

۷. تسلط آموزگار بر روخوانی متن درس به تشخیص بهتر اشکالات و رفع آن‌ها کمک می‌کند.

با توجه به اصول فوق، آموزگار یکی از روش‌های زیر یا ترکیبی از آن‌ها را برای رفع اشکال انتخاب می‌کند. این روش‌ها عبارت‌اند از:

۱. در حین قرائت دانش‌آموز تذکر نمی‌دهیم، بلکه صبر می‌کنیم تا پس از وقف، در پایان سطر، تذکر لازم داده شود.

۲. با تشویق دانش‌آموز، از او می‌خواهیم همان عبارت را با دقت بیشتر بخواند. این شیوه‌ی اشکال گرفتن، بیشتر زمانی مفید است که اشکال دانش‌آموز به علت دقت ناکافی یا اشتباه‌زدگی در خواندن باشد.

۳. توجه دانش‌آموزان کلاس را به کلمه‌ی غلط خوانده شده جلب می‌کنیم و با طرح سؤال، شکل صحیح و غلط کلمه را مقایسه می‌کنیم و از آن‌ها می‌خواهیم شکل صحیح را بگویند. آن‌گاه از دانش‌آموزی که کلمه را غلط خوانده بود می‌خواهیم عبارت را با توجه بیشتر و به شکل صحیح بخواند.

۴. اگر به نظر می‌رسد کلمه یا عبارت غلط خوانده شده برای تعدادی از دانش‌آموزان مشکل است، کلمه یا عبارت را روی تخته می‌نویسیم و از همه‌ی دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشاره‌ی ما، آن کلمه یا عبارت را به صورت بخش‌بخش بخوانند. آن‌گاه از دانش‌آموز اولی می‌خواهیم عبارت را با دقت بیشتر و به شکل صحیح بخواند.

تذکر

۱. بعضی از دانش‌آموزان لکنت زبان دارند و عبارت یا کلمه را با مکث، تکرار و به کندی می‌خوانند. آموزگار ضمن برخورد لطیف، مناسب و طبیعی، سعی می‌کند آن‌ها را در نزد سایر دانش‌آموزان خجالت‌زده نکند.

۲. مناسب است معلم در ابتدای زنگ دانش‌آموزان را به گروه‌های چند نفری تقسیم کند تا آیات درس را برای یکدیگر بخوانند و اشکالات روخوانی و قرائت یکدیگر را اصلاح کنند. بهتر است افراد ضعیف با افراد قوی هم گروه شوند تا برای یکدیگر مفیدتر باشند و نتیجه‌ی بهتری حاصل شود.

حمایت از کالای ایرانی

رشد برای رشد

نحوه اشتراک مجلات رشد به دو روش زیر:

- الف. مراجعه به وبگاه مجلات رشد به نشانی www.roshdmag.ir و ثبت نام در سایت و سفارش و خرید از طریق درگاه الکترونیکی بانکی.
- ب. واریز مبلغ اشتراک به شماره حساب ۳۹۶۶۲۰۰۰ بانک تجارت، شعبه سه راه آزمایش کد ۳۹۵ در وجه شرکت افست و ارسال فیش بانکی به همراه برگ تکمیل شده اشتراک با پست سفارشی یا از طریق دورنگار به شماره ۸۸۴۹۰۲۳۳.

◆ عنوان مجلات در خواستی:

◆ نام و نام خانوادگی:

◆ تاریخ تولد:

◆ میزان تحصیلات:

◆ تلفن:

◆ نشانی کامل پستی:

استان:

شهرستان:

خیابان:

پلاک:

شماره پستی:

◆ اگر قبلاً مشترک مجله رشد بوده‌اید، شماره اشتراک خود را بنویسید:

امضا:

◆ نشانی: تهران، صندوق پستی امور مشترکین: ۳۳۳۱-۱۵۸۷۵

◆ تلفن بازگانی: ۰۲۱-۸۸۶۷۳۰۸

◆ Email: Eshterak@roshdmag.ir

◆ هزینه اشتراک سالانه مجلات عمومی رشد (هشت شماره): ۴۵۰/۰۰۰ ریال

◆ هزینه اشتراک یک ساله مجلات تخصصی رشد (سه شماره): ۲۲۰/۰۰۰ ریال

شرایط ارسال مطلب و مقاله

ماهنامه‌ی رشد آموزش ابتدایی آثاری را بررسی می‌کند که در یکی از دسته‌های زیر باشند:

مطلب عمومی

۱. **خاطره:** خاطره باید به مدرسه، درس، دانش آموز و روابط معلم و شاگرد مربوط باشد.
۲. **تجربه:** تجربه‌های آموزشی و تربیتی را برای مجله بفرستید. تجربه‌های خلاقانه که معلمان تازه‌کارتر را راهنمایی کنند، در اولویت چاپ قرار می‌گیرند.
۳. **داستان:** سوزهای داستان‌ها باید در حوزه‌ی معلمی و دارای مضمون‌های اخلاقی و پرورشی باشند. البته می‌توانند به زندگی خارج از مدرسه‌ی معلم نیز مربوط باشند.
۴. **خبر و گزارش فعالیت:** اخبار و گزارش فعالیت‌های آموزشی و پرورشی باید تازه و بدیع باشند و به امور روزمره مثل اردو و شرکت در نماز جمعه و راهپیمایی و نظایر آن‌ها مربوط نباشند.

مطلب تخصصی

- مقاله:** ماهنامه از مقاله‌های معلمان پژوهشگر استقبال می‌کند. شرایط نوشتن مقاله به شرح زیرند:
۱. به موضوعات جدید و مسائل نوین آموزش و پرورش دوره‌ی آموزش ابتدایی مربوط باشد.
 ۲. در صورت لزوم با عکس و جدول‌های لازم همراه باشد.
 ۳. در قالب مقالات دانشگاهی نباشد.
 ۴. حداقل ۵۰۰ کلمه و حداکثر ۱۸۰۰ کلمه باشد.
 ۵. مقاله‌های کپی شده به سرعت تشخیص داده و کنار گذاشته می‌شوند.
 ۶. چکیده‌ی مقاله در حداکثر ۲۰۰ کلمه با مقاله همراه شود.
 ۷. منابع تحقیق به ضمیمه‌ی مقاله ارسال شوند.
 ۸. عنوان شغلی نویسنده درج شود. ممکن است مدارک لازم در خواست شود.

نکات دیگر

تحقیقات و پایان‌نامه‌های دانشجویی را برای این مجله نفرستید. شما باید بتوانید کل مطلب پژوهش خود را در قالب مقاله‌ای ژورنالیستی و با رعایت حجم گفته شده تنظیم و ارسال کنید.

از آنجا که مطالب هر شماره از ماهنامه سه ماه قبل از انتشار کامل می‌شوند، لطفاً پس از ارسال مقاله، برای دریافت نتیجه‌ی آن صبر کنید و تلفن دفتر مجله را اشغال نکنید. ممکن است مطالب ارسالی شما در سال بعد استفاده شوند. ماهنامه تعهدی در قبال انتشار مقاله‌ی شما ندارد. هر چه مقاله‌ای محکم‌تر، مستدل‌تر و به‌روزتر باشد، اقبال بیشتری برای انتشار آن وجود دارد. ماهنامه در انتخاب، تلخیص و ویرایش مطالب منتخب خود آزادی کامل دارد. در صورت ارسال با ایمیل، در بخش موضوع ایمیل نام مقاله و نویسنده ذکر شود. شماره تلفن و نشانی در اصل مقاله تایپ شود. متن خود را در قالب فایل Word به ایمیل الصاق کنید. فایل PDF نفرستید.

برای آثار ترجمه‌ای، لطفاً متن زبان اصلی اثر را همراه فایل ترجمه، به ایمیل ضمیمه کنید و مختصری از زندگی‌نامه و آثار دیگر نویسنده‌ی اصلی را هم بفرستید.

یادآوری مهم:

مطلب و مقاله‌ای که شرایط فوق را نداشته باشد، بررسی نمی‌شود.

صفحه‌ی همراهان مخصوص انعکاس بخشی از تماس‌های مخاطبان ماهنامه است. کارشناسان مطالب ارسالی را بررسی می‌کنند و در صورت تأیید، آن‌ها را در نوبت چاپ قرار می‌دهند. توجه داشته باشید، مطالبی تأیید می‌شوند که شرایط صفحه‌ی ۴۶ را داشته باشند.

۱ مریم یعقوبی و رحیمه صالحی؛ آموزگار - قائم‌شهر، استان مازندران

«دانش‌آموزانم از نشستن خسته نمی‌شوند.»

۲ مریم یعقوبی و سمانه مت میر؛ آموزگار - قائم‌شهر، استان مازندران

«با ادبیات، شیرینی ریاضی بپزیم.»

«پرورش معلم-دانش‌آموز خودمدرسه‌ای»، «تأثیر

موسیقی بر یادگیری دروس به‌خصوص ریاضی»،

«ریاضی را با فن آموختم»، «نظم، من، پیشرفت»،

«با چالش به فرصت برسیم»، «صبر= فکر اول»

۳ امراه کولیوند؛ مدیر دبستان - همدان
«برنامه‌ی ملی شهاب»

۴ نبی‌اله اشکیود؛ آموزگار چند پایه - روستای زرین‌آباد سفلی، استان مازندران

«ویژگی معلم پرورش‌دهنده‌ی خلاقیت»، «روش‌های

فعال نگه داشتن کلاس»، «راهبردهای ایجاد انگیزه‌ی

پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان»، «چگونگی

علاقه‌مند کردن دانش‌آموزانم به مطالعه»

۵ سیده زهرا موسوی‌راد؛ مدیر آموزگار چند پایه - منطقه‌ی کجور، استان مازندران

«شیوه‌ی رفع اشکال در روخوانی دانش‌آموزان»،

«تجربه‌ی طرح خوب»، «تجربه‌ی بالا بردن اعتماد به

نفس»، «تجربه‌ی خاطره‌ای از درس هدیه‌های آسمان»،

«تجربه‌ی آشنایی با کتابخانه و نحوه‌ی کار در آن»،

«خاطره‌ی ذوب شدن فاطمه در زنگ علوم»

۶ کبری راستگو، سمانه کشمیری؛ معاون

آموزشی، کارشناس آموزش ابتدایی - زرنديه

«قصه‌گویی دنیای مدرن، عصر ارتباطات و حیات

قصه‌ها»

۷ سارا رحیمی؛ آموزگار - سنندج

«در جست‌وجوی یک معلم خوب»

۸ ژارمن سن ونسان؛ آموزگار - تهران

«دانش‌آموزان دیرآموز»

۹ علیرضا هاشم‌آبادی؛ آموزگار - گرگان

«چرا همیشه جای من ته کلاس است؟»

۱۰ سمیرا راعی؛ آموزگار - قائم‌شهر، استان

مازندران

«شیرینی درک مهارت زندگی»، «مزرعه‌ی کلمات»

۱۱ کاظم قاسمی گل‌افشانی و سپیده رنجبر

گل‌افشانی؛ آموزگار - چالوس

«نقش معلم در کاهش کم‌رویی دانش‌آموزان»

۱۲ مرضیه والامقام؛ آموزگار - همدان

«عروسک‌های کوچک»

۱۳ زهرا هاشم‌نژاد اقدم خانقاه؛ آموزگار -

شهرستان عجب‌شیر، استان آذربایجان شرقی

«اختلال یادگیری ریاضی در دانش‌آموزان دوره‌ی

ابتدایی»

۱۴ راشد شهدادی‌پور؛ راهبر آموزشی - شهر

سیریک، استان هرمزگان

«آسیب‌شناسی نظام آموزشی کشور ایران»

۱۵ مریم زارعی؛ معاون آموزشی - تهران

«خاطره‌ی نقطه»، «برد اخلاق»

ما هیچ، ما نگاه

نگاهشان را دریابیم تا نگاهمان را دریابند. تیررس نگاه آن‌ها توجه ماست. از پرتو نگاه این کودکان جاخالی ندهیم. آن‌ها گاهی با چشمانشان با ما سخن می‌گویند.

روژین محبی

احمد بلباسی

زهره گل زردی

ثریا ابراهیمی

خداداد طلوعی

امین بیانی

مهدي عقيبي

فاطمه خشايار

رضا گلچين كوهي

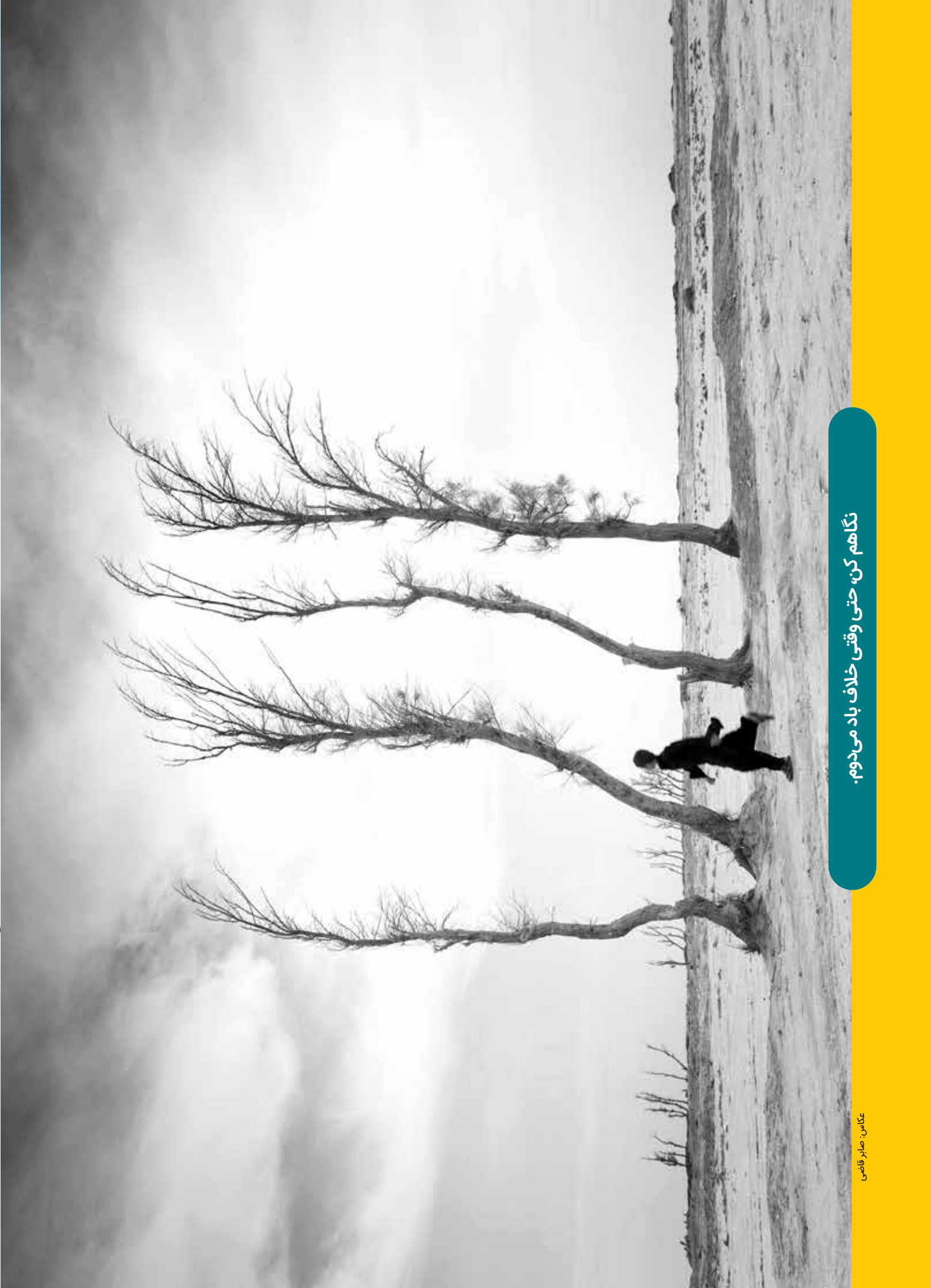

حامد نيستاني

زهرا محمدي

نگاهم کن، حتی وقتی خلاف باد می‌دوم.